T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ADOLESAN BİREYLERİN İLETİŞİM BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

İsmail KARATAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ANABİLİM DALI

Danışman

Doç. Dr. Yalçın KAYA

Konya–2015

ÖNSÖZ

Sporun iletişim becerileri ve sosyal uyum üzerine etkileri, bilimsel olarak son yıllarda üzerinde yoğun olarak araştırma gereği duyulan önemli bir çalışma alanı olmuştur. Özellikle, beden eğitimi faaliyetleri ve sporla uğraşan öğrencilerin sosyal uyum ve iletişim becerilerinin incelenmesi oldukça önemlidir.

İletişim becerileri birçok çalışmalara konu olmakta ve bu konudaki sorulara bilimsel olarak cevap aranmaktadır. Yapılan bu çalışmada da adolesan bireylerin iletişim becerilerinin incelenmesi üzerine ilişkin bilgiler araştırılmış ve elde edilen bilgiler bu konuda çalışma yapanların bilgisine sunulmuştur.

Çalışma süreci boyunca benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen Sayın Arş. Gör. Murat OZAN'A ve istatistik kısmında yardımlarını esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Erdoğan TOZOĞLU'NA ve yardımlarından dolayı Sayın Kürşat ACAR'A sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

SİMGELER ve KISALTMALAR iv
ÖZET v
SUMMARY vi
1. GİRİŞ 1
1.1. Spor 3
1.1.1. Çocuk ve Spor 3
1.2. İletişim 5
1.2.1. İletişim Becerileri 8
1.2.2. İletişim Becerilerinin İşlevleri 9
1.2.3. İletişim Engelleri 12
1.2.4. Sporun İletişim Becerisi Boyutu 13
1.3. Sosyal Uyum 14
1.3.1. Sosyal Uyum ve Becerileri Etkileyen Faktörler 16
1.3.2. Sporun Sosyal Uyum Boyutu 20
2. GEREÇ ve YÖNTEM 23
2.1. Verilerin Analizi 24
3. BULGULAR 25
4. TARTIŞMA 31
5. SONUÇ ve ÖNERİLER 36
6. KAYNAKLAR 37
8. ÖZGEÇMİŞ 45

SİMGELER ve KISALTMALAR

İBE: İletişim Becerileri Envanteri

ÖZET

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ADOLESAN BİREYLERİN İLETİŞİM BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

İsmail KARATAŞ

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ/KONYA–2015

Bu araştırma, adolesan bireylerin iletişim becerilerinin incelenmesi amacı ile yapılmıştır. Çalışmaya Erzurum ilinde farklı liselerde öğrenim görmekte olan, 465 erkek ve 302 bayan öğrenci olmak üzere toplamda 767 adolesan birey katılmıştır. Veri toplamak amacı ile Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Envanteri kullanılmıştır.

Verilerin analizinde frekans dağılımı, iki grubun karşılaştırmaları için t testi ve iki den fazla değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek için anowavaryans analizi teknikleri uygulanmıştır. Grupların görüşleri arasındaki fark $P<0,05$ anlam düzeyi dikkate alınarak yorumlanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre; Öğrencilerin cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, spor yapma durumu, spor türü ve haftalık spor yapma süresi açısından incelendiğinde iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında $P<0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Spor yapan öğrencilerin iletişim becerileri düzeyinin, spor yapmayan öğrencilerden yüksek olduğu gözlenmiştir($P< 0,05$).

Sonuç olarak, adolesan bireylerin iletişim becerileri üzerinde sporun olumlu bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Adolesan bireylerin iletişim becerilerinin geliştirilmesi ve bunun sonucu olarak bilgi transferinin gerçekleşmesi için, ders içi ve ders dışı sportif etkinliklere katılımların desteklenmesi önerilmektedir. Böylece öğrencilerin iletişim, sosyalleşme, yardımlaşma ve dayanışma düzeylerinin artırılabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Adolesan; İletişim becerileri; Spor.

SUMMARY

REPUBLIC of TURKEY
SELÇUK UNIVERSITY
HEALTH SCIENCES INSTITUTE

THE COMMUNICATION SKILLS OF ADOLESCENT INDIVIDUALS

İsmail KARATAŞ

Physical Education And Sport Department

MASTER THESIS/KONYA-2015

This study was conducted in order to analyze the communicative skills of adolescents. A total of 767 adolescents, 465 male and 302 female students who study at different high schools in Erzurum, took part in the study. With the aim of gathering data, Communicative Skills Inventory devised by Erşanlı and Balcı (1998) was used.

In order to determine frequency distribution and compare the groups during the analysis of the data, t-score test was used, and Anowa Variance Analysis techniques were benefited in order to determine the relation between over two variables. The difference between the choices of the groups has been interpreted by taking P<0,05 significancy level into consideration.

According to the data obtained, it has been found out there is significant difference as

P<0,05 between the point averages that the students get from communicative skills scale when research is analyzed with respect to gender, school type, education level, sporting habits, sport types and weekly sporting duration. It has been observed that communicative skilllevelsof the students who do sports are higher than those of the students who don't do any sports.

As a conclusion, it has been found that sports has an important impact on the communicative skills of the adolescents. In order to improve communicative skills and thus enable information transfer, adolescents should be advised to take part in sportive activities both during class and out of class. Therefore, their communication, socialisation, cooperation and interdependency levels are thought to be improved.

Key Words: Adolescent ; Communicative Skills; Sport.

1. GİRİŞ

İnsan yaşamı boyunca kendisini sosyal bir yaşamın içerisinde bulur ve bu sosyal yaşam içinde girdiği bu sosyal-kültürel ortama uyum sağlamaya çalışır. Bu uyum çabası doğumdan başlayarak gelişim göstermektedir. Çocukların tüm gelişim alanlarında olduğu gibi sosyal uyum ve iletişim becerileringelişimi büyük oranda ilk yıllarda atılmaktadır. Bu nedenle erken çocukluk dönemi, sosyal ve iletişim becerilerinin kazanılmasında yaşamın en kritik dönemini oluşturmaktadır.

Çocuğun sosyalleşme sürecinde; yaşamı sürdürebilme, kişiler arası ilişkileri yürütebilme ve sosyal olaylarla ilgili problemleri çözebilme gibi sosyal becerileri kazanması gerekir. Özellikle yirmi birinci yüzyılda bilim alanında meydana gelen hızlı değişim toplumsal yaşamı, toplumsal yaşamdaki değişim de bireylerin sahip olması gereken bilgi, beceri ve yetenekleri etkilemektedir. Bu hızlı değişim içerisinde toplumsal yaşamın bir gereği olarak hem akademik başarıda hem de kişiler arası ilişkilerde bilgi ve deneyimin yanında sosyal becerilere sahip olmak da önem kazanmıştır.

Sosyal uyum bireylerin ait oldukları toplumun ya da toplumun alt gruplarının değerlerini, davranışlarını ve bilgilerini kazanma aşamaları sosyalleşme süreci olarak ifade edilmektedir (Köknel 1995).

Uyum sağlamak insanın yaşamsal amaçlarından biridir (Öksüz 2005). Sosyal bir varlık olan birey yaşamı boyunca çevresiyle çeşitli ilişkiler kurar ve bunları sürdürebilmek için içinde bulunduğu topluma uyum sağlar. Sosyal gelişim, bu uyumu sağlayabilmek için gerekli olan kültürel birikimi, davranış biçimlerini, değer yargılarını ve ilkeleri edinme sürecidir (Ersanlı 2005). Bu süreçte birey kendi kişilik özellikleri ve beklentileriyle toplumun istek ve beklentileri arasında denge kurmaya çalışır.

Watts (1979)'a göre bireyin diğer insanlarla iyi ilişkiler kurup onlara uyum sağlayabilmesi ve kendini özgün olarak ortaya koyabilmesi onun sosyal uyumunu

gösterir. Sosyal uyumun bireyin aidiyet ihtiyacını gidermeye yardımcı olduğu, bireyi yalnızlık duygusundan kurtararak toplumun bir parçası haline getirdiği söylenebilir.

İletişim çağdaş yaşamın ihtiyaçlarını karşılamada tartışılmaz en temel gereçtir. Okulda, işte, sokakta, gazete okurken ya da televizyon seyrederken çevre ile sürekli iletişim halinde bulunulur. Günlük hayatta kurulan iletişimin yalnızca % 9'u yazarak, % 16'sı okuyarak, % 30'u konuşarak ve % 45'i de dinleyerek gerçekleştirilir (Worth 2004). İletişim becerileri tüm bilim alanlarını, meslekleri, kurum ve kuruluşların başarısını ilgilendiren önemli bir konudur ve bu yüzden de iletişim birçok farklı şekilde tanımlanmaktadır. Tanımlarındaki farklılıkların temelinde yatan sebep yazarların ait oldukları toplumun ihtiyaçları yada bilim alanının konularının çeşitliliğidir.

Etkili iletişim becerisi her türlü insan ilişkisinde ve her türlü meslek alanında ilişkileri kolaylaştırıcı olmaktadır (Korkut 1996). Sağlık, eğitim, yönetim gibi sürekli farklı insanlarla iletişim halinde bulunulan meslek guruplarında olduğu gibi, sanat ve spor alanında popüler olan bireylerin iletişim becerilerinin yüksek ve etkili olarak kullanılır olması beklenmektedir. Sporcular günlük rutinleri ve sosyal statüleri sebebi ile özel bir popülasyondur. Yoğun antrenman programları ve uzun kamp dönemleri gibi programlar sosyo-kültürel yaşamlarını, aile ve takım dışındaki arkadaş ilişkilerini, okul ya da iş yaşamlarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Sporcular ayrıca hiç tanımadıkları binlerce insan önünde yarışmak zorunda olan ve bu hiç tanımadıkları insanlar tarafından ödüllendirilen ya da acımasızca eleştirilen, medya karşısında sürekli açıklama ya da hesap verme durumunda bırakılan bireylerdir.

Fiziksel faaliyetler kapsamı içinde yer alan kurallar, taktikler, spor programlarındaki çeşitli aktiviteler ve bunlara ait metotların öğrenilmesi, ayrıca sağlıklı yaşama, fiziksel uygunluk ve bunların yaşantıdaki önemi gibi hususların öğrenilmesi ile de zihinsel gelişime katkı sağlanır. Zihinsel gelişim, bilgi kavrama ve saklama ile ilgilidir. Bunlar aracılığıyla çocukların yorum yapabilme değerlendirme, karar verme ve düşünme yetenekleri gelişir. Sporun sosyal gelişim ile ilgili amaçları hem birey hem de toplum açısından önem taşır. Spor faaliyetleri aracılığıyla bireylerin sosyal bir çevre kazanmaları ve kendilerini gerçekleştirebilmeleri mümkün olmaktadır (İmamoğlu 1992).

İletişim becerilerinin yüksek olması sporculara kendilerini daha iyi ifade etme olanağı sağladığı gibi, psikolojik beceri gelişiminin önemli bir parçası olarak da en az motor beceriler kadar performansı etkiler. Bütün bu etmenler göz önünde bulundurulduğunda sporcuların etkili ve yüksek iletişim becerilerine sahip olmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Spor, doğası gereği hareket etmeyi ve bu yolla iletişim kurmayı sağlar. Sporun içinde yer alan oyunlar psikolojik ve sosyal davranış değişikliklerine olanak sağladığı için insan ilişkilerini iyileştirici ve kolaylaştırıcı becerilerin kazanılmasında etkilidir (Çamlıyer ve Çamlıyer 2001). Dolayısı ile sporcular takım arkadaşları, antrenörleri, seyirci, medya ve taraftarla sürekli iletişim halindedirler. Bu yüzden hem performanslarını artırmak hem de statülerini korumak için etkili ve yüksek iletişim becerilerine sahip olmaları gerekmektedir.

1.1. Spor

Spor, bireyin beden ve ruh sağlığının geliştirilmesi, belli kurallara göre rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve üstün gelme ve gerçek anlamda başarı gücünün arttırılması, kişisel açıdan en yüksek noktaya çıkarılması yolunda gösterilen yoğun çabalardır (Aracı 1999).

Spor, ferdin tabi çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belli kurallar altında araçlı veya araçsız, ferdi veya toplu olarak, boş zaman faaliyeti kapsamı içinde veya tam zamanını alacak şekilde melekleştirerek yaptığı sosyalleştirişi, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur (Erkal 1982).

1.1.1. Çocuk ve Spor

Çocuklarda gelişim dönemlerinin getirdiği doğal zorluklara çevrenin getirdiği olumsuz etkilerde eklendiğinde, tepki olarak ruhsal uyum sorunları görülebilmektedir (Kaya ve ark 2006).

Dünya kurulduğundan ve insanlar anne-baba olarak bilinçlenmeye başladıklarından bu yana, çarpıcı bir gerçek vardır. Bu gerçek de, çocuğun fiziksel gelişiminin, ruh sağlığı ile paralel yönde ilerlemesi gerektiğidir (Öz 1997).

Sporun, çocuğun kişiliğinin gelişmesinde, karakterinin şekillenmesinde, kendine olan güveninin artmasında, sosyal bir insan olmasında, pratik düşünme yeteneğinin gelişmesinde, zihinsel olduğu kadar, bedensel ve ruhsal olarak da sağlıklı olabilmesinde önemli etkisi bulunmaktadır (İlhan ve Gencer 2009).

Sportif etkinliğin kişilik üzerine etkileri şöyle genellenebilir; spor karakteri şekillendirir, takım sporları işbirliği yapmayı öğretir, bireysel sporlar kişisel disiplini geliştirir ve saldırganlık dürtülerini doğal yolla ve sosyal kurallara uygun olarak boşaltmayı öğretir (Kuru ve Baştuğ 2008).

Beden eğitimi ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşme için önemli bir etkiye sahiptir. Sosyalleşme çeşitli aktivitelere katılım yolu ile desteklenip geliştirilebilir. Fiziksel aktiviteye katılım bireyin sosyal gelişimini ve sosyal ilişkiler kurabilme yeteneğini olumlu olarak etkiler (İlhanve Gencer 2009).

Çocuğun enerjisini boşaltabileceği ve doyum sağlayabileceği bazı uğraşılar edinmesine olanak tanınmalı ve spor aktivitelerine yönlendirilmelidirler (Cirhinlioğlu 2001).

Çocuklar; yeni beceriler öğrenmek, eğlenmek, birlikteliği sağlamak, heyecan duymak, güç geliştirmek, yarışmak, kazanmak için spor yaparlar. Yetişkinler yönünden bakıldığında ise spor yapmakta amaç; sağlık yönünden kendilerini iyi hissetmelerini sağlamak, fiziksel ve ruhsal aktivite gereksinimlerini karşılamak, sosyalleşmelerine katkı sağlamak, sporsal verimlerini arttırmak, kazandıkları olumlu alışkanlıkları yaşamı süresince devam ettirme bilinci ve alışkanlığını kazandırmaktır (Muratlı 2003).

Spor, yalnızca sağlıklı gelişme için değil, aynı zamanda şahsiyet gelişimiyle zihinsel sağlık açısından da önemlidir. Çocuklar genelde eğlenmek, heyecan duymak, birlikteliği sağlamak, güç geliştirmek ve yeni beceriler edinebilmek için spor yaparlar. Yardımlaşma ve işbirliği yapma, arkadaşlarına ve oyun kurallarına saygı gösterme gibi sosyal davranışları da kazanarak olumlu bir benlik gelişimi sağlarlar (Mengütay 2006).

Spor etkili ve çekici bir eğitim unsurudur. Bireyi topluma hazırlar. Bireyin mevcut yapısını geliştirici ve eğitici rol oynamasının yanında fikir ve ruh eğitiminde önemli bir rolü vardır. Genç nesillerin yapıcı, yaratıcı ve üretici olmasında, sosyal kaynaşma ve kültürel kalkınmaya büyük etkisi olmaktadır. Kişiyi toplumun en önemli ve onurlu bir üyesi yapar, iyi alışkanlıklar edinmede önemli bir rolü vardır, bedensel ve ruhsal bir eğitim aracıdır, insanın niteliklerini geliştirip üretim ve uygarlık yarışında daha başarılı hale gelmeyi sağlar. Kişilere hem statü kazandırır, hem de gelir düzeylerini artırır. Yetenek esaslarına göre fırsat eşitliği sağlar, spor eğitimi bireyleri iyi ve nitelikli hale getirip onları gerekli bilgi ve yeteneklerle donatmakla kalmayıp sosyal çevrenin değişmesine hız kazandırır, toplumların eğitim ve kültür düzeylerini artırır. Sosyal hayatın ve sosyal çevrenin en önemli öğesidir. Çocuk ve gençlerin her bakımdan gelişmesinde önemli bir rol oynar. Büyüme çağındaki çocuklar için bedensel, ruhsal, sosyal açıdan ve kişiliğin oluşması bakımından oldukça yararlıdır. Bunun yanında,spora erken yaşlarda başlayan kişilerde de kendine güven oldukça fazla olur (Aracı 2001).

1.2. İletişim

İletişime yönelik birçok tanım yapılmıştır. Eğitim terimleri sözlüğünde iletişim; bir düşüncenin, bir duygunun yüz anlatımı, el, kol ve baş hareketleri, konuşma yoluyla ya da yazı, telefon, radyo, televizyon gibi bildirişim araç ve gereçlerinden yararlanarak, bir kimseden başka bir kimseye iletimi olarak tanımlanmaktadır (Oğuzkan 2003). Andersen iletişimi, anlama olarak görmüş, "bizim başkalarını, başkalarının da bizi anlamalarına yarayan bir süreç", olarak tanımlamıştır (Ergin 2005). Başka bir deyişle iletişim, kaynak (mesajı veren) ve hedef (mesajı alan)arasında davranış değişikliği oluşturmak amacıyla bilgi, fikir, tutum, duygu ve becerilerin anlamlarının paylaşılması için gerekli etkileşim sürecidir (Oğuzkan 2003).

Dökmen (2004)'e göre, iletişim "bilgi üretme, aktarma ve anlamlandırma süreci" olarak tanımlanmıştır. İletişim insanın çevreye uyum sağlayabilmesi için gerekli olan en önemli öğelerden birisidir. İletişim yolu ile insanlar zihinlerindeki kavram ve fikirleri açığa vurma, onları paylaşma ve değerlendirme olanağı bulurlar. Başkalarını etkileme, onlardan etkilenme, yararlanma, yararlı olma ve bir başarı gösterme iletişim sayesinde gerçekleşmektedir" (Çalışkan 2003).

İletişim, insanlar arası etkileşimin temel yapısını oluşturur. Günlük yaşantıların temeli insan ilişkilerine dayanır ve insanoğlu iletişim sayesinde ilişkilerini düzenler. İnsanı insan yapan belki de en önemli özellik, iletişim yeteneği ve bunun sonucunda ortaya çıkan kültürel birikimdir. Doğduğunda diğer canlılara oranla çok zayıf olan insanoğlunun doğaya ve diğer canlı türlerine olan üstünlüğünün kaynağının da bu kültürel birikim ve iletişim yeteneği olduğu söylenebilir. İletişim sayesinde başkalarının duygularını, düşüncelerini, yaşantılarını keşfeder, paylaşır, etkiler ve etkilenir. İnsan, doğuştan iletişime ilişkin bir donanımla dünyaya gelse de iletişim örüntüleri, iletişim becerileri bir anda insanın karşısına çıkmaz. Birey çevre ile etkileşime girerek iletişim kurmayı öğrenir (Deniz 2003).

Bireyin sosyal kabulü olan davranışlar sergilemesi ve etkili iletişim kurabilmesi için birtakım beceriler edinmesi gereklidir. Sosyal beceriler olarak adlandırılan bu beceriler sayesinde insanlar bulundukları topluma uyum sağlar (Erinç 2008).

İletişimin sağlıklı olabilmesi için bireylerin benimseyip kullanmaları gereken bazı ilişki ilkeleri vardır (Şahin 1997).

1. Her bireyin kendine has özellikleri ile değerli olduğuna inanılması ve ona iletişim sürecinde koşulsuz olumlu ilgi gösterilmesidir.
2. Karşısındaki bireyin koşulsuz kabul edilmesidir.
3. Her bireyin kendi problemini kendisinin çözebilme gücüne inanılmasıdır.
4. Maske takmadan kendini olduğu gibi gösterebilmesidir (saydamlık).
5. Duygu, düşünce ve davranışlarının tutarlı olmasıdır (bağdaşım).
6. Kendisini karşısındaki kişinin yerine koyup onun sorunlarına onun gibi bakabilmesi ve onun hissettiklerini yaşayabilmesidir (empati).
7. Tüm bu sözü geçen ilkelerin herhangi bir iletişim durumunda bir arada olmasıdır.

Kişiler ve gruplar arasında söz, mimik, jest, yazı, görüntü, resim, ses ve benzeri yollarla bilgi, düşünce, duygu ve inanç alış verişini sağlayarak etkileşim süreci olarak ifade edilen iletişim; temelde mesajı oluşturup alıcıya gönderen kaynak konumundaki kişiyle başlar. Alıcının; mesajı, bilgiyi, duyguyu ve haberi alıp değerlendirmesi,

algılaması ve yorumlaması ile devam eder. Alıcıdan gelebilecek her türlü ses, gürültü ve görüntü, iletişim süreci içinde yer alır (Cüceloğlu 2013).

Her ne kadar her birey doğduğu andan itibaren iletişim kurmaya başlasa da her zaman bu iletişimin etkili olduğu söylenemez. Karşılıklı mesaj alışverişinde ortaya çıkan hatalar; duygu, düşünce ya da bilgilerin doğru iletilememesi anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle, iletişim eylemi süreç içindeki öğelere gereken önem verilmeden yapıldığında, insanların birbirlerini anlamalarında büyük aksaklıklara yol açmaktadır. Bu durum, bireylerin kendilerini amaçladıkları gibi ifade edememeleri ya da karşılarındaki kişiyi doğru anlamamaları ile sonuçlanmaktadır (Demirci 2002).

Sosyal beceriler, bireylerin toplum tarafından verilen görevleri yerine getirebilmeleri için, sergilenmesi gereken belirli davranışlardır. Fakat bazı gençler bu davranışları kazanmada problemlerle karşılaşmaktadır. Bu gençlerde yetersiz sosyal beceriler yüzünden, kendi yaşıtları ile aralarındaki etkileşim için yeterli fırsatlar oluşmamaktadır. Bu sebeple, hem sosyal beceri yetersizliği olan gençler hem de diğer arkadaşları arasında iletişim problemleri oluşmaktadır. Jones (1981)'e göre insanın sosyal çevresindeki memnuniyetini arttırmasının iletişimi iyi kurmasıyla gerçekleşebileceği söylenebilir. Bunun aksine bireyin çevresiyle kuracağı iletişimde başarısızlığa uğraması, kendini ifade edememesi ya da yanlış ifade etmesi gibi durumlarda da bireyin zamanla yalnızlık duygusuna itilebileceği ve mutsuz olmasına neden olabileceğini söylemektedir.

Ailenin eğitim düzeyi her dönemde çocuğun, fiziksel, zihinsel, cinsel, sosyal ve devinimsel gelişimini geniş ölçüde etkilemektedir. Bu arada, özellikle anne-babanın kişisel ilişkilerinin nitelik ve içerik açısından uygun bir düzeyde bulunması, aile içi iletişiminin en önemli değişkenidir. Sorunlu davranışların belirlenmesi ve düzeltilmesinde, benzer davranışlar gösteren anne ve babalar, bu şekilde bir yandan çocuklarına uygun bir davranış modeli oluştururlar, bir yandan da ailenin bütünlüğünü ve uyumunu koruyarak geliştirirler. Huzursuz ve gergin bir aile ortamının ya da parçalanmış bir ailenin ise, çocuğun gelişimini olumsuz etkileyeceği açıktır. Mutsuz ve çekişmeli aile ortamında, çocukların, genellikle içe dönük, edilgen ve bağımlı kişilik özellikleri gösterdikleri belirlenmiştir. Aynı zamanda özgüven ve özsaygı

durumlarını yeterince kazanamayan bu çocukların, sosyal ilişkilerinde uyumsuz ve başarı güdülerinin düşük olduğu belirlenmiştir (Cunningham 1993).

1.2.1. İletişim Becerileri

İletişim becerisi sosyal iletişim, kişilerarası iletişim ve sosyal etkileşim demektir (Canary ve Brian 1987). İletişim becerisi, kişiden, karşı karşıya kaldığı olayla ilgili, olası bakış açılarını ve tanımlamaları araştırmayı, soruşturmayı ve bütünleştirmeyi içerir. Bu beceriyi kazanmış birisi, kendisine yöneltilen bir uyarı, eleştiri veya şikâyet karşısında, tek açı yerine çok açıdan anlam verme yeteneğine sahip olabilecektir (Özer2006). İletişim becerileri öğretilebilen ve öğrenilebilen fakat bu konuyla ilgili egzersizler yapılmadığında unutulabilen becerilerdir (Aspegren 1999). İletişim becerilerinin sezgi yolu ile gerçekleştiğini düşünenlerinin yanında, iletişim becerilerinin çoğu öğelerinin (sözel, sese dayalı, dokunsal, bedensel vb.) öğrenilebilir olduğunu savunanlar da bulunmaktadır (Egan 1994). İletişimin sağlanabilmesi için iletilen mesajların algılanması gerekmektedir. Bu sebeple, algılamanın iletişim sürecinde en önemli unsur olduğu söylenebilir. İnsanlar arası tüm ilişkilerin oluşmasında rol oynayan ve iletişimin anlam ve yorumlamasını değiştiren, insanların algılama düzenleridir (Özgit 1991).

"İletişim becerileri, pek çok beceri için temel oluşturmakta ve sözel olan ve sözel olmayan mesajlara duyarlılık, etkili olarak dinleme ve etkili olarak tepki verme biçiminde özetlenebilmektedir" (Korkut 2011). "İletişim becerisi olarak tanımlanan süreç, her şeyden önce dinleme becerisi ile başlar. Bir konuşmayı başlatma, konuşmayı sürdürme, soru sorma, teşekkür etme, kendini tanıtma, başkalarını tanıma ve takdir etme gibi davranışlarla sürer gider" (Bacanlı 2008). İyi bir iletişim yeteneği olan birey, iletişim kurduğu kişinin sözel ve sözel olmayan davranışlarını ve iç dünyası hakkındaki ipuçlarını anında görür ve değerlendirmeye çalışır (Cüceloğlu 2013).

İnsanların arasındaki ilişkilerin korunması ve geliştirilmesi, iletişim becerileriyle sağlanır (Özgüven 2005). Kişilerarası etkileşimin temelini oluşturan iletişimin her insanın yaşamında önemli bir yeri vardır. Çünkü insanlar duygu ve düşüncelerini iletişim yoluyla paylaşarak mutlu olma ve çevrelerindeki bireylerin mutluluklarına katkıda bulunma olanağı elde ederler. İnsan ve insana yardımı esas alan

meslek sahiplerinin başarıları da onların iletişim becerilerine bağlıdır (Ersanlı ve Balcı 1998). Herkesten bu tür becerilere sahip olması beklenmese de diğer bireylerle daha sık ilişkide bulunabilecek kişilerin ya da yoğun insan ilişkilerinin bulunduğu meslek gruplarında çalışanların, insan ilişkilerini pozitif yönde etkileyecek becerilere sahip olması önemlidir.

1.2.2. İletişim Becerilerinin İşlevleri

İletişimin insan hayatında taşıdığı önem, insan hayatını kolaylaştıran ve toplumsallaşma sürecinde oldukça etkili olan işlevleriyle ilişkilidir. İletişimin en temel işlevi bilgi sağlama işlevidir. Bilgi, toplumsallaşma ve çevre ile uyumlu ilişkiler kurulabilmesi için gereklidir ve birey, iletişim kurarak bilgiye ulaşır. Karar verme süreci, yeterli ve doğru bilgiye ulaşma ile yakından ilişkilidir ve bu bağlamda iletişim, karar verme süreci için de önemlidir. İletişimin bir başka işlevi, ikna etme ve etkileme işlevidir. İkna etme ve etkilemede, karşı tarafı değiştirme amacı bulunmaktadır. İkna etmede kişinin istek, düşünce ve tutumlarının aksi yönde bir değişim amaçlanırken, etkilemede istek ve tutumlara aykırı düşmeyen bir değişim amaçlanmaktadır. İletişimin bir diğer işlevi, öğreticiliktir. Öğrenme süreci de iletişimi gerektirmektedir. Birleştiricilik, iletişimin bir başka işlevidir. Toplum yapısı içerisinde kişilerin bir arada bulunması ve ilişkilerin devamını sağlayan yine iletişimdir.Tüm bu açıklamalardan yola çıkarak iletişimin gerek toplum gerekse de insan için çok önemli işlevlere sahip olduğunu söyleyebiliriz. Sağlıklı kurulan iletişim bireysel ve toplumsal düzeyde çok olumlu sonuçlar yaratırken, sağlıklı kurulamayan iletişim hem bireysel hem de toplumsal düzeyde olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Başarısız iletişimin ardında sürecin işleyişinden kaynaklanan birtakım aksaklıklar ve eksiklikler olabilmektedir. İletişime katılan kişiler arasında ortak bir dilin olmaması, alıcının mesajın kod açılımını doğru bir şekilde yapamaması kişiler arasında yaşanan iletişim problemlerinden bazılarıdır. İletişimin ana amacı kişilerin birbirleriyle anlaşmasını sağlamaktır. Fakat bu her zaman mümkün olamamaktadır. Alıcı veya göndericiden kaynaklanan birtakım problemler iletişimde sorunlara neden olmaktadır. İletişimde kullanılacak kanalın yanlış seçilmesi, iletilen mesajı dönüt verilmemesi, geribildirimde yapılan hatalar iletişim sürecinin işleyişini olumsuz yönde etkileyen etmenler arasında sayılabilmektedir. İletişim sürecinde yer alan birimler açısından bakıldığında bireylerin etkili bir iletişimi gerçekleştirebilmesinin, değişik etmenlere

bağlı olduğu görülmektedir. Bunlar; iletişim becerisi, bireylerin tutumu, iletişim kurulan konuya ilişkin bilgi ve deneyim ve toplumsal ve kültürel etmenlerdir (Dökmen 1994).

Kişilerin aralarında doğru bir iletişim kuramamaları ise çatışmaların doğmasına neden olmaktadır. Dökmen (1994) iletişim çatışmalarının nedenlerini "başlangıç faktörü" olarak isimlendirdiği on bir maddede sıralamıştır. Bunlar, iletişimde bulunan kişilerin bilişsel, algısal, duygusal, bilinçdışı süreçleri, kişisel ihtiyaçları, iletişim becerisi, kişisel faktörler, kültürel faktörler, roller, sosyal ve fiziksel çevre ve mesajın niteliğidir. İletişimin doğru ve etkili bir şekilde kurulmasında, iletişim çatışmalarının ortadan kaldırılmasında veya azaltılmasında, iletişim becerisi büyük bir öneme sahiptir. İletişim becerileri, konuşma, yazma, okuma, dinleme ve düşünme ile ilgilidir. Ceyhan (2006)'a göre etkili iletişim için gereken becerileri genel olarak ele almış ve özetlemiştir. Bunlar, karşılıklı konuşmada yanıt verme ve verilen yanıtta konuşmacının duygu ve düşüncelerini yansıtma, yönlendirici olmayan açık sorular sorma, sözel olmayan ipuçlarının kodlarını çözme, mesajlara doğru yanıtlar verme, dinlemeye istekli olma, göz teması kurma, anlamaya yoğunlaşma, doğru geribildirim verme, "ben" mesajlarıyla yanıt verme, kendini açma, empati kanlayış sergileme, eleştirilere olumlu yanıt verme, girişken davranışlar sergileme, çatışmaları yöneterek problemleri uygun şekillerde çözme ve koşulsuz kabuldür.

İletişim becerileri bütünsel olarak ele alınabildiği gibi farklı yönleriyle de ele alınmakta ve bağlantılı olarak iletişim becerilerinin alt boyutlarına ilişkin farklı sınıflamalar yapılmaktadır. Bu sınıflamalardan biri sözlü ya da sözsüz olması temelinde iletişimi sözlü ve sözsüz olarak ikiye ayırır. Sözlü iletişim becerileri, dil ve dil ötesi iletişimin etkili bir şekilde kullanımıyla ilgili becerilerdir. Ceyhan (2006)'a göre dile ilişkin iletişim becerisi, iyi söyleyiş, sözcük zenginliği, iyi tümce kurma, uyumlu söz dizimi, gerekli ve uygun sözcüklerin seçimi gibi konuları kapsar. Dilin etkili kullanımına ilişkin beceriler genelde akıcılık, doğruluk ve zengin kullanım açısından ele alınmaktadır. Doğruluk, dilin kullanımında anlamsal, biçimsel ve sözlüksel hataların yapılmaması ve telaffuz ile ilişkilidir (Oya ve ark 2004).

Ses tonu, sesin hızı, şiddeti, vurgulamalar, duraklamalar gibi sesin niteliğiyle ilgili özelliklerin doğru ve etkili kullanımı dil ötesi iletişim becerileri ile ilgilidir. etkin

bir sözlü iletişim kurulabilmesi için dikkat edilmesi gereken hususlardan söz etmektedirler. İletişimde karşılıklı olarak paylaşım ve katılımı sağlamak için ileti (mesaj) gönderen kişinin alıcının tepkilerini ölçmesi, anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etmesi; ayrıca konuşmayı devam ettirmek, sağlıklı ve etkili bir şekilde ilerlemesini sağlamak için karşı tarafın sözünün kesilmemesi; açık uçlu sorular, kapalı uçlu sorular ve araştırıcı sorular gibi etkili soru sorma yöntemlerinin kullanılması sözlü iletişimi başarılı kılan davranışlardandır (Akvardar ve ark 2005).

Sözsüz iletişimde ise beden durusu, yüz ifadeleri ve göz ilişkisi, el/kol hareketleri (jestler), mesafe "kişisel mekân" ve giyim ile ilgili iletiler söz konusudur ve tüm bunların doğru ve etkili şekilde anlamlandırılması ve kullanımı sözsüz iletişimle ilgili beceriler gerektirir. Sözel olmayan duygusal mesajlara ilişkin beceriler, kodlama ve kod çözme açısından, diğer bir deyişle ifade etme ve yorumlama açısından ayrı ayrı değerlendirilebilmektedir (Cunningham 2001).Bir başka sınıflamada iletişim becerileri, etkili dinleme ve etkili tepki verme ana baslıkları altında toplanmaktadır. İletişimin ilk basamağı olan dinleme, edilgin dinleme ve etkin/etkili dinleme olarak ikiye ayrılmaktadır. Edilgen dinlemede kişi genelde sessiz kalmakta, "hıhı", "evet", "anlıyorum" gibi kabul tepkileri ve "kapı aralayıcıları" olarak isimlendirilen cesaretlendirici sözler kullanabilmektedir. Fakat yine de bunlar, kişinin karsısındakini anlayabildiğini tam olarak gösterememektedir.

Akvardar ve ark (2005) yapmış oldukları bir araştırmada etkin dinlemenin, karşıdaki kişiden gelen iletiye sözlü tepki verme becerisini içerdiği sonucuna varmıştır. Bu dinleme biçiminde kişi, iletiyi alır, anlar, çözümleme yapar ve geri iletir. Etkili geribildirim kullanılması etkin dinlemede kilit noktadır. Bununla kastedilen, söylenenleri anladığını ifade eden, anladığının doğruluğunu sınayan, özetleyen, sözel ve sözel olmayan ipuçlarının değerlendirildiği, geribildirimde bulunan kişinin kendi sözcükleriyle verilen geribildirimdir. Etkin dinleme, çaba ve yoğunlaşma gerektirir, dikkatle dinlemeyi ve geribildirimi içerir, kabul edildiğini belirten, doğru anlaşıldığını ortaya koyan, empati gösteren ve açılımı yüreklendiren bir dinleme biçimidir. Bu dinleme biçiminin başarılabilmesi için iletinin doğru anlaşılması ve saklanması, konuşan kişi için öneminin fark edilmesi, sözel ve sözel olmayan ipuçlarının yanıtlanması ve anlama çabasının ve yoğunlaşmanın karşı tarafa gösterilmesi önemlidir. Karşılıklı iletişim halinde olan iki kişi için genel dinleme davranışları

şunlardır: Anlatan kişinin anlattıklarına yoğunlaşma, ilgi gösterme isteğini belirten bedensel tavırlar, bedeni konuşana doğru eğme, göz hizasında yüz yüze olma, uygun uzaklık ve göz temasıdır. Etkili tepki verme ise alıcının verdiği geribildirim ile ilgilidir. Anlatanın sözlerini ve duygularını uygun biçimde yansıtma, sorular sorma, özetlemeler yapma ve başka sözcüklerle tepki verme iletişimin etkili olmasını sağlayan becerilerdendir (Korkut 1996).

Herhangi bir iletişim aracının kullanımı söz konusu olduğunda, uygun aracın seçimi, seçilen araca uygun şekilde iletinin kodlanması, iletilerin yapısına dikkat edilmesinin de iletişim becerileriyle ilgili konular arasında yer aldığı dil getirilmektedir (Korkut 1996).

1.2.3. İletişim Engelleri

"Bir mesajın verilmesini ya da alınmasını olumsuz şekilde etkileyen bütünfaktörlere iletişim engeli denir" (Ergin 1998).

Kişiler arası iletişimde dinleyicinin ya da karşı tarafın verdiği bazı tepkilerin iletişime zarar verdiği ve iletişimin gidişini olumsuz yönde etkilediği savunulmaktadır. Her zaman olmamakla birlikte bu genelde doğru bir ifadededir. Kişilerarası iletişim kurarken belli bir sorun durumunda karşıdaki kişinin ihtiyacı ve bizden beklentisi göz ardı edilemez. Öte yandan bir sorun ile karşılaşıldığında öncelikle sorulması gereken şey "sorun kimin?" sorusudur. İletişim engelleri:

- Emir vermek, yönlendirmek
- Uyarmak, gözdağı vermek
- Ahlak dersi vermek, öğüt vermek
- Nutuk çekmek
- Çözüm önerisi getirmek
- Yargılamak, eleştirmek, suçlamak
- Övmek
- Alay etmek
- Yorumlamak, analiz etmek
- Güven vermek, avutmak

- Soru sormak, sınamak, sorgulamak
- Oyalamak, konuyu saptırma

İletişim gerçekleşirken, amaçların belirsizliği, uyumsuzluğu, hedef ve alıcının farklı oluşları, mesajın içeriğinin bozulması, mesaj düzenlemesi ile ilgili temel ilkelerin göz ardı edilmesi, yetersiz dinleme, savunucu iletişim ve empati de eksikliği gibi bazı faktörler de iletişim sorunu oluşturabilir (Zıllıoğlu 2003).

1.2.4. Sporun İletişim Becerisi Boyutu

Sportif aktivitelerle sağlanabilecek bedensel farkındalık, kişinin beden dilinibilinçli olarak kullanmasında da etkili olabilir. Küçük yaşlardan itibaren egzersiz yapmaalışkanlığı edinmek, etkili iletişimde önemli olan ve dikkate alınması gereken sözsüz mesajlardandır (Korkut 2011). Çünkü spor yapan bireylerin spor yapmayan bireylere göre iletişim kurma eğilimlerinin daha yüksek olduğu söylenmektedir (Özerkan 2005).

İletişim sürecinde, bedensel temasla da birçok iletişim bilgisi alıcıya aktarılmakta ve anlamlandırılmaktadır (Akoğuz 2002). Spor yapılırken en belirgin etken fiziksel temastır. Sırtını okşama, güzel bir hareketten sonra tokalaşma, faule maruz kalan bir oyuncunun rakibin yardımıyla yerden kalkması, faul yaptığı için rakibinden özür dilemeyi onun sırtına dokunarak belli etmesi ve benzeri fiziksel temaslar olumlu takdirler alabildiği gibi her türlü tepkiyi karşısındaki kişiye fiziksel saldırılarla gösteren birinin de olumsuz takdir alması olağandır (Kılcıgil ve ark 2009).

Her tür meslekte çalışan bireylerin iletişim becerilerine sahip olması, insan ilişkilerindeki iletişim sürecini daha sağlıklı kılacaktır. Fakat insan ilişkilerinin yoğun olduğu meslek gruplarında bu becerilerin bilinmesi gerekliliği kaçınılmazdır. Beden eğitimi ve spor organizasyonlarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri, antrenörler ve spor yöneticilerinin bu becerilere sahip olması bu bakımdan önemlidir. Ayrıca doğasında hareket etmek ve bu yolla iletişim kurmak olan insanın, hareket etme yetisinin iyi beden eğitimi programları ve spor organizasyonlarıyla şekillendirilmesi kişilerarası ilişkilerin sağlıklı ve sürekli olmasını sağlayabilir.

Bütün bu açıklamalardan yola çıkarak hareket, oyun ve sporun, bireyin insan ilişkilerini kolaylaştırıcı iletişim becerileri edinmesinde etkili olduğu söylenebilir. Çünkü beden eğitimi, spor etkinlikleri ve oyunlar yoluyla kazanılan psikolojik ve sosyal alandaki davranış değişiklikleri bireyin genel yaşantısına transfer olur mu konusunda yapılan araştırmalar, bedensel aktiviteler yoluyla fiziksel ve psiko-sosyal alanlarda kazanılan davranışların günlük yaşamda gerekli ve ilgili benzer durumlara transfer olduğunu göstermiştir (Çamlıyer 1997).

Akoğuz (2002)'a göre çocuklar spor yoluyla Yeni arkadaşlıklar kurarak sosyalleşirler, iletişim becerilerini geliştirirler.Sözsüz iletilerden biri olan dokunsal temaslar da iletişimde bir mesaj niteliği taşımakta ve alıcı tarafından anlamlandırılmaktadır.

Antrenman ya da yarışma sahalarında sporcuların takım arkadaşları, antrenörleri ve hatta rakipleriyleantrenörlerin sporcularıyla dokunma yoluyla mesaj alış verişinde bulundukları sıklıkla gözlemlenebilmektedir. Bu durumun dokunsal temaslarla mesaj yollama ve mesajdaki anlamı çözme becerisini pekiştirdiği düşünülebilir. Ayrıca sözsüz iletişimin diğer bir öğesi olan beden duruşu, boy, kilo, ten ve sağlıkla ilgili görünüm gibi fiziksel özelliklerin mesaj alış verişindeki önemi literatürde vurgulanmaktadır (Korkut 2011).

1.3. Sosyal Uyum

İnsanın sosyal bir varlık olmasından yola çıkacak olursak, onun yaşadığı sürecekendi varlığını başka insanlara kabul ettirme dürtüsü ve çabası içinde olmasını açıklamayı başarabiliriz. Sosyal olmak, yaşamı boyunca insanın ihtiyaç duyacağı birkaç boyutlu kazanımların anahtarıdır. Bu kazanımların başlıcaları; fizyolojik hayatını devam ettirebilmesi için ihtiyaçlarını sağlaması, toplumda kabul görme ve değer bulma gibiduygusal yönden vazgeçilmez hislerin doyurulması, çevresiyle kurduğu sosyal bağlar sayesinde giderek daha çok kendi kendine yeten ve ebeveynlerinden bağımsız ve özgür bir birey olabilmesi ve bu sayede kendindeki gizil güçleri ve potansiyeli ortaya çıkarabilmesi, yaşadığı toplumun sosyal kültür ve yaşantısını içselleştirerek de bir topluluğa ait olma, onun içinde önemli bir yeri doldurma gibi olgulardır. Kişinin, kişilik genel uyumu kişinin kendisiyle olan

uyumunu ifade eden kişisel uyum ve çevresiyle uyumunu ifade eden sosyal uyumundan oluşmaktadır. Kişisel uyum, bireyin davranışlarında kendine güven durumunu, kendi kararlarını verebilme becerisini, davranışlarında kararlılığını, hatalarını kabullenebilmesini ifade etmektedir. Sosyal uyum ise bireyin ailesiyle ve çevresindeki diğer insanlarla ilişki kurabilme ve sürdürebilme becerisini ifade etmektedir (Özgüven 1992).

Bir insanın yaşamı sosyal bir grupla başlar ve sosyal grup içinde sona erer. Birey kendi gereksinimlerini karşılamak ve yaşamını devam ettirebilmek için başkalarının yardımına, desteğine ve işbirliğine gereksinim duyar. Bireyler tek başına yaşayamaz ve soyunu devam ettiremez. O halde her birey her zaman ve her yerde bir veya daha fazla sosyal grupla dolaylı ya da dolaysız ilişki halindedir (Kızılçelik ve Erdem 1996). İnsanın çevresindekilere her zaman uyum göstermesi mümkün değildir ve çevresindeki insanlardan farklı düşünmesi ve farklı davranması doğaldır. Gerektiğinde fikirlerini savunurken veya inandığı yolda davranırken ister istemez çevresindeki insanlara ters düşebilir. Toplum değerlerine körü körüne uyma yerine, ona ters düşmeden, kendi değerlerini koruyarak yaşama, bir ruh sağlığı belirtisi, sosyal uyum kavramı işareti olarak alınabilir. Kişinin kendi psikolojik bütünlüğünü parçalamadan ve kendi ihtiyaçlarını saf dışı etmeden, toplumun beklentilerine ters düşmedenyaşayabilmesi önemlidir (Kılıççı 2006).

Yavuzer (2011)'e göre mükemmel bir sosyal uyumun varlığından söz etmekmümkün değildir. Çünkü her birey sahip olduğu özellikler doğrultusunda bu uyumsürecini yaşamaktadır. Ancak iyi bir sosyal uyum için bir takım ölçütlerdenbahsedilebilir. Bunlar:

1- Farklı gruplara uyum gösterme: Farklı gruplara uygun bir biçimde davranan,onlarla ilişki kuran, arkadaş gruplarına olduğu kadar yetişkinlere de uyum gösterenbirey, sosyal açıdan uyumlu bir kişi olarak kabul edilir.
2- Sosyal tutumlar: Toplumca istenen tutum ve tavırları diğer insanlara yönelten,sosyal yaşama bu tavırlarla katılan kişiler, sosyal bakımdan uyumlu sayılırlar.

3- Kişisel doyum: Toplumsal ortamda aldığı rolle, kurduğu ilişkiden yeterince doyumsağlayan kişi, sosyal bakımdan uyumlu sayılır.

Çocuğun kişisel, sosyal uyumu, benlik saygısını kazanması ve kariyer gelişimiiçin onu olduğu gibi kabul etmenin yanı sıra, ilgi- yetenek alanları ile değer yargılarınıanaliz etmek, okul ve arkadaş ortamını izlemek ve onun psiko-sosyal gereksinmelerini gözetmek gerekir (Demircioğlu 2008).

1.3.1. Sosyal Uyum ve Becerileri Etkileyen Faktörler

Çocuğun sosyal uyum ve becerilerinin gelişimi bazıfaktörlerden etkilenmektedir. Bunlardan en temel olanlar aşağıda verilmiştir;

Anne-baba çocuk etkileşimi

Anne ve babaların çocuklarına karşı tutumlarının onların uyumunu etkilediğiniortaya koyan birçok araştırma vardır. Onur (2000)'a göre; ailenin çocuğa karşıetkiler. Ailenin eğitim seviyesinin düşük olması, aile içi ilişkilerin istenilen nitelikteolmaması, çocuğun eğitiminde eksik ve yanlış uygulamalara neden olabilmektedir.Çocuğun davranışlarını kişilik özellikleri ve yetiştiği aile içindeki yaşadığı deneyimleretkilemektedir. Zira çocuk, yapısı itibariyle davranışlardan etkilenmekte olup budavranışları taklit etmeye çalışmaktadır.Aile çocuğun sosyal kabul görmesi için gerekli ortamı hazırlar. Sosyalleşmeyiöğrenebilmesi için kabul edilmiş uygun davranış biçimlerini içeren birer modeloluşturur. Sosyal açıdan kabul edilmiş davranış ve ahlak biçimlerinin gelişimi içinrehberlik eder. Çocuk yaşam ortamına uyum sağlamaya çalışırken karşılaştığı problemve sorulara çözüm getirir. Uyum için gerekli olan davranışlarla ilgili sözlü ve toplumsalalışkanlıkların kazanılmasına yardımcı olur (Yavuzer 2005).

Güçlü aile birliği ve etkin ana-babalık güç durumlara karsı hassas çocuklarınuyum sağlamalarını destekler. Güvenli, tutarlı, sevgiye dayalı aile-çocuk ilişkisi çeşitlirisk ortamlarında, örneğin düşük sosyal ekonomik seviyeden kaynaklanan riskliortamlarda onarıcı, koruyucu bir süreçtir (Raver 1997).

Kardeş ilişkileri

Kardeş ilişkileri duygusal anlamda çelişkili olarak tanımlanabilir. Zirakardeşler zaman zaman çatıştıkları gibi içten ve sıcak ilişkiler içinde de olabilirler.Yoğun pozitif ve negatif duygusal ilişkiler, kardeşliği çarpıcı hale getirir. Kardeşlerbüyüdükçe negatif ve pozitif etkileşimlerin yoğunluğu ve sıklığı azalır. Kardeşlerözellikle ilk çocuklukta, çocukların yaşamında önemli ve tutarlı sosyalleşme araçlarıdır (Deckard ve ark 2002).

Kardeşler sayesinde edinilen sosyal uyum becerileri, yine kardeşlerin birbiriyle hayat boyu devam eden etkileşimi sayesinde sürekli olarak bir korunma ve gelişme halinde olabileceği gibi uyum sorunu yaşayan kardeşin diğerini etkilemesi sonucu duraklama ya da gecikmeye de uğrayabilir.

Akranlar ve arkadaşlık ilişkileri

Çocuğun sosyal yönden uyumu için arkadaşedinmesi ve arkadaş gruplarına girmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Arkadaşlık, çocuklara beceri, öğrenme ve gelişim için ortam ve koşulları sağlar, duygusal ve bilişselyönden destekler, sorumluluk almayı, kendi haklarını korumayı, başkalarının hak vesorumluluklarına saygı duymayı öğrenmesine yardımcı olur. Böylelikle çocuktoplumsal yasamın yöntem ve kurallarını benimser. Akran grupları, çocukların güvenduygularını geliştirir, çekingenliği azaltır, sosyal uyumunu kolaylaştırır. Arkadaşlarıolan çocuklar olmayanlara göre, sosyal olarak daha yeterlidir. Çocuklar, olgunluk veyetenek düzeyleri, kendilerine benzer olan yaşıtlarıyla arkadaş olur. Arkadaşlarınıdestekleyici olarak algılayan çocukların da ha popüler, daha sosyal oldukları ve daha azdavranış problemine rastlandığı görülür (Deckard ve ark 2002).

Çetin ve ark (2003) ise yapmış oldukları çalışmada akran ilişkileri zayıfve yetersiz olan çocukların psikolojik, davranışsal ve sosyal alanlarda yaşamlarınınsonraki döneminde rahatsızlık yaşama eğiliminde oldukları sonucuna varmışlardır.Bunlar arasında okul başarısızlığı, şiddet, psikopatoloji ve suça eğilim sayılabilir.Buradan düşük sosyal becerilerin çocuklukta yaşanan zorluklar ve ileri yaşlardayaşanabilecek uyumsuzluklarla ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

Okul ve öğretmenler

Öğretmenler, anne babadan sonra çocukla en çok ilişkisi olan yetişkinlerdir. Öğretmen tarafından anlaşılma ve tanınma gereksinimi, sadece bir yetişkin tarafındandeğerlendirilme isteği değil, tanınarak ve anlaşılarak kendini tanıma ve anlama isteğidir (Gül 2003).

Sosyal-duygusal gelişim üzerine yapılan araştırmalarda, bütün sonuçlarokul öncesi öğretmeninin verdiği eğitimin kalitesiyle bağlantılı olduğunu göstermektedir (Melhuish ve Lambidi 1996).

Kitle iletişim araçları

Elkin (1995)'e göre kitle iletişim araçları çocukla doğrudan bireysel biretkileşim içinde olmakla birlikte, toplumsallaştırıcı etkileri kendine özgüdür. Kitleiletişim araçları günden güne düzenlenir, çocuğu cezalandırmaz, ödüllendirmez,sevmez. Ancak onun hislerine, eylemlerine cevap verir. Çocuk kitle iletişim araçlarındagördüğü, duyduğu durumları kendi ilgi alanına geçirir ve onların bir bölümü doğrudanonun yaşam biçimini, varlığını etkiler. Çocuğun yaşamına giren bu kurallar ve durumlar dolaylı ya da doğrudan, koşulların da etkisiyle toplumsallaşmaya önemli ölçüde katkı sağlar.

Yeryüzündeki milyonlarca insanın eğitimi düşünüldüğünde, televizyon aynı zamanda tartışmasız bir eğitim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuklara sosyal bazı davranışları, paylaşmayı, uzlaşmayı öğreten pek çok eğitici program bulunmaktadır. Uzmanlar çocuklara televizyon seyrettirmemek değil, onları doğru ve uygun programları seyretmeleri için yönlendirmek olduğunda birleşmektedirler.Çocuğun zihinsel, duygusal ve sosyal gelişiminde önemli bir etkiye sahip olan televizyonun denetimli olarak seyrettirilmesinin olumlu, gelişi güzel seyrettirilmesinin ise olumsuz etkileri vardır. Özellikle anne-baba televizyon seyretme konusunda çocuğa iyi bir model olmalıdır. Anne-baba sürekli televizyon izleme yerine, çocukla ilgilenir,ona sevgisini gösterirse, çocukla aralarındaki bağın güçlenmesini sağlayacaktır.İnternet de karşılıklı etkileşime olanak tanımaktadır. Bu sanal dünyadaki ilişkilerle, gerçek ilişkiler arasındaki fark, çocuklar tarafından tam olarak ayrımlaştırılamamaktadır. Fiziksel kimliklerini ortaya koymaksızın, sohbet

odalarında dolaşmanın tehlikesi, ileri yıllarda gerçek sosyal hayattan çekilme davranışları ile kendini gösterebilecektir. Gerçekte çok içe dönük biri internetle kendine güven duygusunu destekleyecek arkadaşlar edinebilir. Uzun süre internette chat yapan çocukların gerçek hayatta arkadaş edinme sıkıntısı çektiği yapılan araştırmalarla saptanmıştır. Bir araştırmada WEB gezintilerinde, çocukların kendilerini nasıl hissettikleri sorulduğunda cevap en çok "yalnız" olmuştur. Bu yalnız çocuklar, giderek toplumda iletişim kurmakta zorlanmakta, topluma karşı olumsuz duygu ve düşünceler beslemeye başlamaktadır.Ülkemizde de genç nüfusun fazlalığı, internetin yaygınlaşma hızının yüksekliği ve işsizlik gibi sosyoekonomik nedenlerden dolayı klinisyenlerin bu problemle daha sık karşılaşmaya başlayacağını düşünmekteyiz. Özellikle okul çağında sık görüldüğü içinöğrencilerin oldukça ruhsal ve bedensel gelişimlerini, sosyal ilişkilerini kötü yöndeetkileyerek akademik başarılarını da düşüren aşırı şekilde internet/bilgisayar kullanımı bireyin hem akademik hem de kişisel gelişimini negatif yönde etkilemekte, kişiyi bağımlı hale getirmektedir (Cengizhan 2003).

Sosyo-ekonomik düzey

Alt sosyo-ekonomik düzeydeki ebeveynler, çocuk yetiştirmede daha çok fiziksel ceza ve katı disiplin yöntemleri uygulamaktadır. Çocuk yetiştirmede fiziksel cezalar, reddetme, sevgi yetersizliği ve tutarsız cezalandırma yöntemleri ise çocukta saldırgan davranışların gelişmesine neden olabilmektedir (Berk 1991).

Gelişim psikologları, yoksulluğun ve ilgisizliğin çocukların sağlıklı sosyal uyumunu tehdit ettiğini ifade etmektedir. Özellikle dikkati yönlendirme stratejileri düşük gelirli aileler arasında çocukların sosyal uyumu açısından önemlidir. Anne-babalarınçocuklarıyla hassas etkileşimi, sosyal-ekonomik düzeyin risklerini azaltan en önemli faktördür (Raver 1997).

Çocuğun geliştirdiği özellikler

Zembat ve Unutkan (2001)'e göre çocuklar, bireysel yaşantıları sırasında hem dayanışma, işbirliği gibi olumlu sosyal davranışları hem de saldırganlık davranışınıkazanırlar. Olumlu ilişkiler kurabilmek için çocukların saldırganlık

eğilimleriniengellemeleri, uygun zamanlarda ve toplumun onaylayacağı biçimde kendilerini ifadeetmeyi öğrenmeleri gerekir. Öğrenme ve modeli örnek almanın, olumlu sosyaldavranışların gelişmesinde olduğu kadar, saldırganlık üzerinde de önemli bir etkisivardır. Saldırganlık, kendini koruma ihtiyacından kaynaklanmayıp, çevreye ya da kişiye yönelik açık saldırı biçiminde ise, çocuğun sosyal uyumunu bozarak, akranları veçevresindekilerle sosyal ilişkiler kuramamasına neden olur.

1.3.2. Sporun Sosyal Uyum Boyutu

"Spor, bireyin tabii çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, bireysel veya toplu olarak boş zaman faaliyetleri kapsamı iç inde veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek yaptığı, sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur" (Erkal 1982).

Fiziksel faaliyetler kapsamı içinde yer alan kurallar, taktikler, spor programlarındaki çeşitli aktiviteler ve bunlara ait metotların öğrenilmesi, ayrıca sağlıklı yaşama, fiziksel uygunluk ve bunların yaşantıdaki önemi gibi hususların öğrenilmesi ile de zihinsel gelişime katkı sağlanır. Zihinsel gelişim, bilgi kavrama ve saklama ile ilgilidir. Bunlar aracılığıyla çocukların yorum yapabilme değerlendirme, karar verme ve düşünme yetenekleri gelişir. Sporun sosyal gelişim ile ilgili amaçları hem birey hem de toplum açısından önem taşır. Spor faaliyetleri aracılığıyla bireylerin sosyal bir çevrekazanmaları ve kendilerini gerçekleştirebilmeleri mümkün olmaktadır (İmamoğlu 1992).

Sporun sosyal gelişime etkileri şöyle özetlenebilir:

- Kişilik gelişimi üzerinde yapıcı etkisi vardır.
- Sportif etkinlikler sırasında çocuklar ve gençler birlikte çalışmaya yönlendirilirler.
- Arkadaşlık duygularının gelişmesine katkıda bulunur.
- Birlikte çalışma becerisi kazandırır.
- Sosyal sorumluluklar kazandırır.
- Liderlik özellikleri kazandırır.

- İyi bir yarışmacı, başkalarıyla iş birliği yapabilme ve iyi bir izleyici olabilme yeteneklerini kazandırır.
- Saldırgan davranışlar, faydalı işlere yöneltilebilir.
- Kendine ve başkalarına saygı, sevgi ve güven ile başkalarını kabul etme duyguları gelişir.
- Kısacası, spor aktiviteleri sırasında çocukların ve gençlerin birbirleriyle olan sürekli ilişkileri, kişisel ve sosyal uyum bakımından onlar için bir laboratuvar çalışması olarak nitelendirilebilir (Tamer 1998).

Çaha (1999)'ya göre spor;

- Toplum üyeliğini kazanması ve bireyin sosyal çevrelere katılımını ateşleyen bir sosyal etkinlik olmasından dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli rol oynar.
- Toplumun çalışan kesimlerinin bir yandan emek verimliliğini arttırır, diğer yandan beden ve ruh sağlığını korur ve spor yoluyla bos zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirilmesini sağlar.
- Özellikle, özürlü insanların topluma kazandırılmasında önemli bir görev üstlenir.
- Toplumun bireye yüklediği gerginlik, sıkıntı ve gerilimleri atmasına ve ruhsal sükûnete kavuşmasına yardımcı olur. Sportif faaliyetin içinde aktif olarak yer alan birey bedenindeki teriyle birlikte ruhundaki sıkıntılarını da dışarı atmakta ve kafasındaki kaygılardan kurtulmaktadır. Spor, her şeyden önce bireyi teskin edici bir etkinliğe sahiptir.
- Bireyin kendi dar dünyasından kurtularak diğer inanç ve düşüncede olan insanlarla karşılaşmasını, onlarla diyalog kurmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlar. Bu yönüyle sporun dostluğu pekiştirdiği ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir.
- İzleyici kitleler arasında da önemli sohbet, muhabbet ve dolayısıyla yakınlaşmaya katkıda bulunur. Spor özellikle kitle toplumu niteliği taşıyan modern toplumlarda bireylerin birlikteliğini sağlayan, böylece "aidiyet" ihtiyacına cevap veren bir özelliğe sahiptir.
- Bireyi sosyal hayat alanına çekerek insanın ruhundaki "başarma" ihtiyacına karşılık verir.

- Bireyin ruhundaki savaşçı, kavgacı enerjiyi, barışçı, dostane bir zemine çekerek "çatışmayı", "karşılamaya" dönüştürür. Spor bu yönüyle bireye, oyun içindeki rekabet ve yarışma ortamında "üstün gelme", dolayısıyla "başarma" zevkini tattırır ve onu hayata daha fazla bağlar.
- Oyun formatıyla da aslında hayati bir eğlenceye dönüştürmekte ve muayyen bir zamana ayarlayarak geçici hale getirir. Hayat bir eğlence, bir esinti, bir oyun yani bir spora dönüştüğü zaman, insanların anlamsız şeyler için asık ve kasvetli suratları tebessüm ve sevecenliğe bürünür. Spor, hayatin oyun temeline çekilmesinde önemlibir etkinliğe sahiptir.
- Spor, insanın sınırsız ihtiraslarını köreltir ve teskin edici bir ruh dünyası geliştirir.
- Sporun eğlendirici bir sosyal etkinlik olmasının yanında, modern toplumlarda ekonomik bir sektör olarak büyük gelişme sağladığı görülmektedir.

Spor sosyal insanların yetiştirilmesinde eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Spor yoluyla sosyalleşmek, insanlar arasında menfaatsiz bir yakınlığın doğması ile insancıl kaynaşmayı gerçekleştirebilir (Keten 1993).

Spor faaliyetlerinin tümü, bireyin bedenen sağlam, ruhen sağlıklı olmasını, dengeli ve ahenkli bir hayat sürdürmesini, toplum kurallarına riayet eden, insan haklarına saygılı, kötü alışkanlıklardan arındırılmış, yardımsever, zeki, çevik, çalışkan, ahlaklı, sağlam, güçlü, sosyal bir insan, iyi bir vatandaş olmasını sağlamaktır (Yetim 2000).

“Ayrıca kişiler spor yoluyla bir takıma veya bir gruba dâhil olarak yalnızlık duygusundan kurtulur. Bir spor takımını destekleyerek o takımın başarı veya başarısızlıklarıyla bütünleşir ve takımın başarısını kendine yansıtır. Yalnızken coşkunluk göstermezken, grup halindeyken gösterilir. Bunun için psikiyatristler spor alanlarına bir tür hastane olarak bakmaktadırlar. Bastırılmış duyguların dışarıyaatılmasına, yani bireylerin deşarj olmasına yol açan spor alanları, psikiyatristlerce tedavi yerleri olarak görülmektedir” (Türkel 2010).

Günümüzde spor çoğu insan için yasam felsefesinde yaşam kalitesini artıran ve günlük spor aktiviteleri içinde yer alması gereken doğal bir olgu olarak

bakılmaktadır. Bireyleri spor yapmaya iten sebepler sadece hareket ve bedensel alanla sınırlı değildir. Başkalarıyla ilişki kurma isteği, yalnız kalma korkusu, sosyal bir varlık olma ihtiyacı da en az sportif ve sağlıklı olma isteği kadar etkilidir. Spor sadece fizikî ve psikolojik olarak ferdin eğitiminde kullanılmaz bununla birlikte bireylerde işbirliği ve sorumluluk sahibi olma, bireyin kendi kendine disipline olmasına yardımcı olmaktadır. Sosyalleşmeyi bireyin içinde yaşadığı toplumun değer yargılarına uygun davranış geliştirme süreci olarak ele aldığımızda, sporda bireyin şekillenmesinde vazgeçilmeyecek bir olgu olarak karsımıza çıkmaktadır. Özellikle sporun eğitim alanında kullanılması öğrencilerin gelişim özellikleri açısından son derece önemli noktadır. Spor faaliyetleri ile uğraşan öğrencilerde kişiliğin gelişmesi ve şekillenmesinde çok etkili olmaktadır. Grup oyunları ile bireyler (öğrenciler) mensup olduğu grubun çıkarlarını kendi çıkarlarından önde tutmak zorundadır. Bunun sonucu bireyde mensubiyet ve fedakârlık duyguları gelişir. Birey sporun içinde haklarını koruma, başkalarına saygı, atılganlık, işbirliği ve paylaşma, kurallara uyma, doğru yanlış ayrımını yapabilme gibi özellikleri artarak gelişmektedir. Psikolojik açıdan spor yapan bireylerde spor haz alma ve mutlu etme duygusu yaşatmaktadır (Şahan 2007).

Sporun önemli işlevlerinden birisi de bir gruba ait olma duygusunu ortaya çıkarması ve bu duyguyu geliştirmesidir. Herhangi bir gruba aidiyet duygusu sosyal bir varlık olan insanın sosyalleşme sürecinde önemli değerlerden birisi olarak kabul edilmektedir. Aileye, takıma, millete ait olma, kişinin toplumda üstlendiği rolün belirlenmesinde, belirli bir statü kazanmasında önemli bir olgu olarak görülmektedir. (Şahan 2007).

2. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu araştırmada, adolesan bireylerin iletişim becerilerinin incelenmesi amaç edinilmiştir. Araştırmanın evrenini Erzurum'daki liseler, örneklemini ilgili kurumlardan izin alınarak çalışma kapsamına alınan Erzurum İmam hatip Lisesi, Anadolu Lisesi, Atatürk Endüstri ve Meslek Lisesi, Spor Lisesi ve Cumhuriyet Anadolu Lisesi'nden çalışmaya gönüllü olarak katılan 465 Erkek, 302 bayan toplamda 767 adolesan birey oluşturmaktadır. Araştırmada, çalışma kapsamı içerisine dahil eden adolesan katılımcılara Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Envanteri uygulanmıştır.

Her bir katılımcıya ölçek dağıtıldıktan sonra gerekli açıklamalar yapılmış, ölçeklerdeki soruların yanıtlanması istenmiştir. Uygulamada herhangi bir süre kısıtlamasına gidilmemiştir. Ölçeğin yanıtlanması yaklaşık 30-40 dakika sürmüştür. Yanıtlama işlemi tamamlandıktan sonra ölçekler toplanmış ve değerlendirilmiştir.

2.1. İletişim Becerileri Envanteri (İBE)

Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından geliştirilen "İletişim Becerileri Envanteri"dir.İletişim becerilerinin ölçülmesi amacıyla araştırmacı tarafından kullanılan İletişim Becerileri Envanteri; ilk olarak Balcı tarafından geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Gerekli geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılan envanterin bu ilk sürümünün madde sayısı 70'tir. Envanter daha sonra tekrar, 500 üniversite öğrencisinden oluşan bir örnekleme uygulanmış, yapılan faktör analizi sonucunda madde sayısı 45'e indirilmiştir. Son hali1998 yılında verilen envanter, likert tipidir ve 45 sorudan oluşmaktadır. Envanter zihinsel, duygusal ve davranışsal açıdan iletişim becerilerini ölçmektedir. Her bir boyutu ölçen 15 madde vardır. Her boyuta giren maddeler aşağıda görülmektedir:

Zihinsel: 1, 3, 6, 12, 15, 17, 18, 20, 24, 28, 30, 33, 37, 43, 45

Duygusal: 5, 9, 11, 26, 27, 29, 31, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 42, 44

Davranışsal: 2, 4, 7, 8, 10, 13, 14, 16, 19, 21, 22, 23, 25, 32, 41

Maddeler; "her zaman", "genellikle", "bazen", "nadiren", "hiçbir zaman" olarak yanıtlanmaktadır. Boyutlarda ve genel (top lam) iletişim becerisinde yüksek puan, daha yüksek iletişim becerisine karşılık gelmektedir. Envanterin geçerlik güvenilirlik sınaması, 500 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmayla yapılmıştır. Testi yarılama yöntemiyle yapılan güvenirlik çalışmasında r= 0,64, test tekrar test sonucunda ise r= 0,68 olarak bulunmuştur. Korkut (1996)`un İletişim Becerileri Değerlendirme Ölçeği ile yapılan geçerlik çalışmasında benzer ölçekler katsayısı 0,70`tir (Ersanlı ve Balcı 1998).

2.1. Verilerin Analizi

Araştırmada adolesan bireylerin farklı değişkenlerle iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek için;. Tanımlayıcı istatistik olarak ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımları kullanıldı. Adolasen bireylerin okul türü ile spor yapma durumları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Kikare analizi yapılmıştır. Cinsiyet ve spor yapma durumları ile iletişim becerileri düzeyleri arasındaki farkı belirlemek için Independent-Samples T Testi analizi yapılmıştır. Öğrenim görmekte olduğu okul türü, sınıf, yapmış olduğu spor türü ve haftalık spor süresi ile iletişim becerileri düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için One-Way ANOVA varyans analizi yapılmıştır.Anlamlılık seviyesi $P< 0,05$ olarak belirlenmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular ve bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

Çizelge 3.1'de araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri ve Çizelge 3.2'de spor yapma özelliklerine ait frekans dağılımları sunulmaktadır. Çalışmada, iletişim becerileri ölçeğinden elde edilen değerler ile cinsiyet ve spor yapma durumu değişkenleri arasındakiistatistiksel sonuçlar Çizelge 3.3 ve 3.4'de verilmiştir. Okul türü ile spor yapma durumları arasındaki istatistiksel sonuçlar Çizelge 3.5'de verilmiştir. İletişim becerileri ölçeğinden elde edilen değerler ile

öğrenim görmekte olduğu okul türü, sınıf, yapmış olduğu spor branşı ve haftalık spor yapma süresi değişkenleri arasındaki istatistiksel sonuçlar Çizelge 3.6,3.7,3.8 ve 3.9'da verilmiştir.

Çizelge 3.1.Araştırmaya Katılan Bireylerin Demografik Özellikleri Dağılımı.

Demografik özellikler		**Sayı (N)**	**Yüzde (%)**
Cinsiyet	Erkek	465	60,6
	Kadın	302	39,4
	Toplam	767	100,0
Okul türü	Anadolu lisesi	172	22,4
	Meslek lisesi	196	25,6
	İmam hatip lisesi	214	27,9
	Spor lisesi	185	24,1
Sınıf	9. Sınıf	285	37,2
	10. Sınıf	142	18,5
	11. Sınıf	195	25,4
	12. Sınıf	145	18,9
Aile yapısı	Çekirdek aile	592	77,2
	Geniş aile	157	20,5
	Parçalanmış aile	18	2,3

Kardeş sayısı	1 kardeş	49	6,4
	2 kardeş	110	14,3
	3 kardeş	227	29,6
	4 kardeş	193	25,2
	5 kardeş	108	14,1
	6 kardeş ve üzeri	80	10,4
Aylık gelir	1500 tl ve altı	460	60,0
	1501-3000 tl arası	252	32,9
	3001-4500 tl arası	39	5,1
	4501 tl ve üzeri	16	2,1
Baba öğrenim durumu	İlköğretim	407	53,1
	Lise	267	34,8
	Üniversite	93	12,1
Anne öğrenim durumu	İlköğretim	642	83,7
	Lise	115	15,0
	Üniversite	10	1,3
Baba sağ/ Ölü	Sağ	727	94,8
	Ölü	40	5,2
Anne sağ/ Ölü	Sağ	754	98,3
	Ölü	13	1,7

Çizelge 3.1 incelendiğinde; araştırmaya 465 erkek ve 302 kadın olmak üzere toplam 767 adolesan birey katılmıştır. Örnek bireylerin %22,4'ü Anadolu lisesine, %25,6'sı meslek lisesinde, %27,9'u imam hatip lisesinde ve %24,1'i ise spor lisesinde öğrenim görmektedir. Bireyler 9,10,11 ve 12 sınıfta öğrenim görmekte ve homojen bir dağılım göstermektedir. Aile yapılarına bakıldığında ağırlıklı olarak %77,2 çekirdek aile yapısındaki bireylerden oluşmaktadır.Aile aylık gelir düzeyleri incelendiğinde ortalama 1500-3000 tl arası gelir düzeyinde oldukları gözlenmiştir. Bireylerin baba ve anne eğitim durumları ağırlıklı olarak ilköğretim düzeyinde oldukları gözlenmiştir. Bireylerin baba ve annelerinin hayatta oldukları yüksek oranda gözlenmiştir.

Çizelge 3.2. Araştırmaya Katılan Bireylerin Spor Yapma Özellikleri Dağılımı

Spor yapma durumları		**Sayı (N)**	**Yüzde (%)**
Aktif ve düzenli olarak spor yapıyor musunuz?	Evet	394	51,4
	Hayır	373	48,6
	Toplam	767	100,0
Spor Branşınızın karakteristiği	Takım sporu	267	34,8
	Bireysel spor	127	16,6
	Spor yapmıyorum	373	48,6
Haftada kaç saat spor yapıyorsunuz?	2 saat ve altı	70	9,1
	3-5 saat ve arası	109	14,2
	6-8 saat ve arası	71	9,3
	9 saat ve üzeri	144	18,8
	Spor yapmıyorum	373	48,6

Araştırmaya katılan adolesan bireylerin spor yapma durumlarına ait frekans dağılımları çizelgesi incelendiğinde, %51,4'nün spor yaptıkları ve %48,6'sının spor yapmadıkları gözlenmektedir. Spor yapan bireylerin %34,8'i takım sporu ve %16,6'sı bireysel spor yaptıklarını bildirmişlerdir. Haftalık spor yapma süreleri incelendiğinde, ortalama 9 saat ve üzeri spor yaptıkları gözlenmiştir.

Çizelge 3.3. Kadın ve Erkek Bireylerin İletişim Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Puanların Ortalamalarına Ait Veriler.

Cinsiyet	N	X	Ss	T	P
Erkek	465	109,3806	19,44808	1,755	,000
Kadın	302	107,1523	12,91796	1,907	

Çizelge 3.3 incelendiğinde, kadın ve erkek lise öğrencilerinin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanların ortalamalarının farkının istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir (P< 0,05). Erkek öğrencilerin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanlarının ortalamalarının bayan öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.4. Spor yapan ve yapmayan bireylerin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları ve standart sapmaları ile ortalamalar arası farkların t değerleri.

Spor yapıyor musunuz?	N	X	Ss	T	P
Evet	394	111,0076	17,34774	4,189	,000
Hayır	373	105,8579	16,66264	4,193	

Çizelge 3.4. incelendiğinde, spor yapan ve yapmayan lise öğrencilerin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanlarının ortalamalarının P< 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık olduğu, spor yapan lise öğrencilerin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanlarının ortalamalarının spor yapmayan lise öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir (P< 0,05).

Çizelge 3.5. Adolesan Bireylerin Mensup Oldukları Okul Türü İle Spor Yapma Durumu Arasındaki İlişki.

Okul Türü	Dağılım	Aktif ve Düzenli Olarak Spor Yapıyor musunuz?		Toplam
		Evet	Hayır	
Anadolu Lisesi	Sayı	63	109	172
	Yüzde	36,6%	63,4%	100,0%
	Toplam Yüzde	8,2%	14,2%	22,4%
Meslek Lisesi	Sayı	84	112	196
	Yüzde	42,9%	57,1%	100,0%
	Toplam Yüzde	11,0%	14,6%	25,6%
İmam Hatip Lisesi	Sayı	80	134	214
	Yüzde	37,4%	62,6%	100,0%
	Toplam Yüzde	10,4%	17,5%	27,9%
Spor Lisesi	Sayı	167	18	185
	Yüzde	90,3%	9,7%	100,0%
	Toplam Yüzde	21,8%	2,3%	24,1%
Toplam	Sayı	394	373	767
	Yüzde	51,4%	48,6%	100,0%
	Toplam Yüzde	51,4%	48,6%	100,0%

P: 0,00<0,05

Çıkan sonuç bağlamında spor lisesi öğrencileri ile Anadolu lisesi, meslek lisesi ve imam hatip lisesi öğrencilerinin spor yapma durumu açısından aralarında çok önemli bir farlılığın olduğu saptanmıştır. Çizelge 3.5.'e bakıldığında spor lisesi öğrencilerinin %90'nının spor yaptıkları gözlemlenirken buna karşın Anadolu lisesi öğrencilerinin %63, meslek lisesi öğrencilerinin %57 ve imam hatip lisesi öğrencilerinin %62'sinin ise spor yapmadıkları gözlemektedir.

Çizelge 3.6. Okul Türleri Belirtilen Bireylerin İletişim Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları.

Okul türünüz?	N	X	Ss	F	P	Fark
1- Anadolu Lisesi	172	106,4070	15,58030			
2- Meslek lisesi	196	107,7092	19,11939			
3- İmam hatip lisesi	214	108,9766	15,99984	2,102	,017	1 < 4
4- Spor lisesi	185	110,7459	17,67138			
Toplam	767	108,5033	17,20085			

Çizelge 3.6. incelendiğinde, okul türleri belirtilen lise öğrencilerin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanlarının ortalamalarının P< 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık olduğu, spor lisesinde öğrenim gören lise öğrencilerin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanlarının ortalamalarının Anadolu lisesinde öğrenim gören lise öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir (P< 0,05).

Çizelge 3.7.Sınıfları belirtilen bireylerin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları ve standart sapmaları

Sınıf dağılımı	N	X	Ss	F	P	Fark
1- 9. Sınıf	285	106,6070	17,85130			
2- 10. Sınıf	142	110,8099	15,10011			
3- 11. Sınıf	195	107,0051	18,05276	4,543	,004	4 > 1,3
4- 12. Sınıf	145	111,9862	15,98219			
Toplam	767	108,5033	17,20085			

Çizelge 3.7. incelendiğinde, 9, 10, 11 ve 12. sınıf lise öğrencilerin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanlarının ortalamalarının P< 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık olduğu, 12 sınıfta öğrenim gören öğrencilerin iletişim becerileri ortalamalarının 9 ve 11'ci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin iletişim becerileri ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir (P< 0,05).

Çizelge 3.8. Spor Branşları Belirtilen Bireylerin İletişim Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Puanların Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Spor Branşınız?	N	X	Ss	F	P	Fark
1- Takım sporu	267	110,0225	17,38484			
2- Bireysel spor	127	113,0787	17,15319			
3- Spor yapmıyorum	373	105,8579	16,66264	10,184	,000	2 > 3
Toplam	767	108,5033	17,20085			

Çizelge 3.8. incelendiğinde, spor branşları belirtilen lise öğrencilerin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanlarının ortalamalarının P 0.05 düzeyinde anlamlı farklılık olduğu, bireysel spor yapan lise öğrencilerin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanlarının ortalamalarının spor yapmayan lise öğrencilerin puan

ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir. Takım sporu yapan ve bireysel spor yapan adolesan bireyler arasında ise P< 0,05 düzeyinde anlamlı farklılığın olmadığı gözlenmektedir.

Çizelge 3.9. Haftalık Spor Yapma Süreleri Belirtilen Bireylerin İletişim Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Puanların Dağılımları.

Haftalık spor yapma süre dağılımı	N	X	Ss	F	P	Fark
1- 2 saat ve altı	70	110,4000	15,44171			
2- 3-5 saat ve arası	109	109,4128	16,83537			
3- 6-8 saat ve arası	71	115,8028	15,73406			
4- 9 saat ve üzeri	144	110,1458	19,03915	2,424	, 000	5 <1,3,4
5- Spor yapmıyorum	373	105,8579	16,66264			
Toplam	767	108,5033	17,20085			

Çizelge 3.9. incelendiğinde, haftalık spor yapma süreleri ve spor yapmayan lise öğrencilerin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanlarının ortalamalarının P< 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık olduğu, spor yapmayan lise öğrencilerin puan ortalamalarının 2 saat ve altı, 6-8 saat arası ve 9 saat ve üzeri spor yapan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalamalarından düşük olduğu görülmektedir (P< 0,05).

4. TARTIŞMA

Çalışmada adolesan bireylerin iletişim becerileri düzeyleri ile spor yapma alışkanlıkları ve farklı değişkenlerle arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 302 kadın ve 465 erkek öğrenci olmak üzere toplam 767 adolesan birey katılmıştır. Bireylerin sınıf dağılımı ortalamaları aynı orandadır. Öğrencilerin 394'ü spor yaptıklarını belirtirken 373 öğrenci spor yapmadıkları belirtmektedir. Spor yapan bireylerin en yüksek oranda takım sporu ve haftalık 9 saat ve üzeri spor yaptıkları gözlenmektedir.

Yapılan analizler sonucunda çalışmaya katılan adolesan bireylerin iletişim becerileri puan ortalamalar arasındaki farka bakıldığında, cinsiyet ile iletişim becerileri arasındaanlamlı farklılık bulunmuştur (P<0,05). Çizelge 3,3'e bakıldığında bayan (107,15) ve erkek (109,38) bireylerin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir (P<0,05). Erkek bireylerin iletişim becerilerinin bayan bireylerin iletişim becerilerinden yüksek olduğu görülmektedir.

Tozoglu ve ark (2014)'da üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada erkek öğrencilerin iletişim becerilerinin bayan öğrencilerden yüksek olduğu bulunmuştur.

Pehlivan (2005) ve Özerbaş ve ark (2007)'da öğretmen adayları üzerinde yapmış olduğu çalışmalarda cinsiyet ve iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu bildirmektedir.

Yukarıda yapılmış olan çalışmalar araştırmanın sonucunu desteklemektedir. Çalışmanın örneklemini oluşturan Erzurum ilinde, sosyokültürel açıdan erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre daha rahat hareket ettiklerinden, daha rahat davrandıklarından, iletişim becerilerin yüksek olduğu düşünülmektedir.

Adolesan bireylerin spor yapma durumları ile iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanların ortalamalarınabakıldığında, spor yapma durumu ile iletişim becerileri ortalamaları arasında anlamlı farlılık olduğu bulunmuştur(P<0,05). Çizelge 3.4'e bakıldığında spor yapan (111,00) ve spor yapmayan (105,85) adolesan bireylerin iletişim becerileri ortalamaları arasında anlamlı farlılık olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre spor yapmanın iletişim becerileri üzerinde olumlu etkisinin olduğu yargısı ortaya çıkmaktadır.

Tozoglu ve ark (2014)'da üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada spor yapan öğrencilerin iletişim becerilerinin spor yapmayan öğrencilerden yüksek olduğunu bildirmektedir.

Kılcıgil ve ark (2009)'da beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerine yapmış olduğu çalışmada, beden eğitimi öğretmenliği bölümü ve antrenörlük bölümü öğrencilerinin iletişim becerileri ortalamalarının spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğunu bildirmektedir. Spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin öğretmenlik ve antrenörlük bölümündeki öğrencilerinden daha az spor yapmış olmaları, bu çalışma sonuçları ile paralellik arz etmektedir.

Çıkan sonuç bağlamında spor lisesi öğrencileri ile Anadolu Lisesi, meslek lisesi ve imam hatip lisesi öğrencilerinin spor yapma durumu açısından aralarında istatistiksel olarak farkın anlamlı olduğu görülmektedir($P<0,05$). Çizelge 3.5'e bakıldığında spor lisesi öğrencilerinin %90'ının spor yaptıkları gözlemlenirken Anadolu lisesi öğrencilerinin %63, meslek lisesi öğrencilerinin %57 ve imam hatip lisesi öğrencilerinin % 62'sinin spor yapmadıkları gözlemektedir.

Adolesan bireylerin öğrenim görmekte oldukları okul türü ile iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları ve standart sapmaları ile ortalamalar arası farklara bakıldığında, $P<0,05$ anlamlılık düzeyinde okul türü ile iletişim becerileri ortalamaları arasında anlamlı farlılık olduğu bulunmuştur. Çizelge 3.6'ya bakıldığında spor lisesi ($X=110,74$) öğrencileri ve Anadolu lisesi ($X=106,40$) öğrencilerinin iletişim becerileri ortalamaları arasında anlamlı farlılık olduğu, spor lisesi öğrencilerinin iletişim düzeylerinin Anadolu lisesi öğrencilerinden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın spor lisesi öğrencileri ile meslek lisesi öğrencileri ($X=107,70$) ve imam hatip lisesi ($X=108,97$) öğrencileri arasında iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları ve standart sapmaları ile ortalamalar arasında anlamlı farklılık olmadığı gözlenmektedir.

Bu sonuca göre, Çizelge 3.5'te çıkan sonuçlara bakıldığında spor lisesi öğrencilerinin Anadolu lisesi öğrencilerine oranla daha fazla spor yaptıklarından dolayı, iletişim beceri ortalamalarının yüksek olduğu düşünülmektedir.

Tiryaki ve ark (1991)'da spor yapanların yapmayanlara göre daha canlı, dışa dönük, daha çalışkan, daha sabırlı, toplumsal ilişki kurmaya daha hazır, yeni bir duruma uyum sağlamalarının daha kolay, duygusal yönden daha dengeli olduklarını belirtmişlerdir. Benzer çalışmalarında Uslu (1999), Bursa il merkezlerinde lise ve

dengi okullarda öğrenim gören gençler üzerine yaptıkları çalışmalarında spor yapan ve yapmayan gençleri uyum düzeylerine göre karşılaştırmış ve spor ile uğraşan gençlerin daha uyumlu olduklarını saptamışlardır.

Sporun sosyalleştirci özelliğinden dolayı, spor yapan bireylerin iletişim becerilerinin de olumlu yönde etkilendiği düşünülmektedir.

Çizelge 3.7 incelendiğinde, 9, 10, 11 ve 12. sınıf lise öğrencilerin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanlarının ortalamalarının P< 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık olduğu, 12 sınıfta öğrenim gören öğrencilerin iletişim becerileri ortalamalarının 9 ve 11'ci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin iletişim becerileri ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir.

Görür (2001)'e göre lise son sınıf öğrencileri, diğerlerine göre iletişim becerilerini daha olumlu değerlendirmektedirler. İletişim becerisi algılarına ilişkin bulgular yaşları daha büyük olan ergenlerin lehine anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bu bizim çalışmamızı destekler nitelikte bir sonuçtur. Benzer bir çalışmada da Razı ve ark (2009)'da iletişim becerilerinde yaş grupları bakımından 20–24 yaş grubuyla 15–19 yaş grubu aralarındaki anlamlı fark olduğunu belirlemişlerdir. 20-24 yaş grubunun iletişim becerisi ortalamasının, 15-19 yaş grubunun iletişim becerisi ortalamasından yüksek olduğu görülmüştür.

Türkel (2010), ilköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmasına göre sportif faaliyetlere katılım ile sosyal uyum arasında ilişki bulunmadığını bildirmiştir.

Yukarıda belirtilen çalışmalardan ve araştırmamızın bulgularından anlaşılacağı üzere, adolesan dönemle başlayıp yaş ilerledikçe ilerleyen bilişsel, duyuşsal, sosyal ve kültürel gelişimin artmasıyla birlikte iletişim becerilerinin de olumlu yönde etkilendiği düşünülmektedir.

Çizelge 3.8 incelendiğinde, bireysel spor yapan (x=113,07) ve takım sporu yapan (x=110,02) lise öğrencilerinin iletişim becerileri ortalamaları arasında anlamlı farlılık olmadığı tespit edilmiştir. Anlamlı farklılık çıkmamasına rağmen bireysel spor yapan öğrencilerin iletişim becerilerinin takım sporu yapanlardan yüksek olduğu yargısı ortaya çıkmaktadır. Tozoglu ve ark (2014)'da üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada bireysel spor yapanların iletişim becerilerinin takım sporu

yapanlardan yüksek olduğu belirtilmiştir. Bu çalışma bizim çalışmamızı destekler niteliktedir.Şahin (2012)'in takım sporcuları ile bireysel sporcuların iletişim becerilerin üzerine yapmış olduğu çalışmada ise takım sporu yapan bireylerin iletişim becerilerinin yüksek olduğu bulunmuş, fakat P< 0,05 anlamlılık düzeyine göre anlamlı farklılık çıkmamıştır. Şahin (2012)'in yapmış olduğu çalışma bizim çalışmamızla paralellik göstermemektedir.

Çizelge 3.9 incelendiğinde, haftalık spor yapma süreleri ve spor yapmayan lise öğrencilerin iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanlarının ortalamalarının P< 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık olduğu, spor yapmayan lise öğrencilerin puan ortalamalarının 2 saat ve altı, 6-8 saat arası ve 9 saat ve üzeri spor yapan öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalamalarından düşük olduğu görülmektedir.

Spor yapma süresindeki artışın, bireylerin iletişim becerilerini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Eğitim birçok boyutu bulunan bir olgudur. Bu boyutlardan biri de spordur içinde bulunmadığı hiçbir sistemde bireylerin toplumsal, ruhsal ve kişilik olarak gerçekten sağlıklı oldukları söylenemez. Bireyin bulunduğu topluma karşı uyumlu davranış ve tutum içinde olması onun hayatının bütününü etkiler. Antisosyal davranışlar geliştirebileceği bir aile ya da çevre koşullarında büyümeye başlayan çocukların öfke ve bastırılmışlığını boşaltıp, ruhsal dengesini sağlaması gereksinimi sadece çocuğun kendisi için değil, toplum için de önem arz etmektedir. Davranış bozukluğu içine giren genç, sadece ailesi için üzüntü kaynağı değil aynı zamanda toplumun geneli için de sorun olmaktadır. Bu çocukların toplum kurallarını içselleştirebilmeleri için kurallara uymak zorunda oldukları ama içerisinde bulunmaktan zevk alacakları bir ortama ihtiyaçları vardır. Spor, içerisinde toplumsal yaşamın tüm unsurlarını barındıran bir tür simülasyon gibi düşünülebilir. Birey bu ortamda olayları görerek, duyarak, dokunarak algılar, her an iletişim yolunu açık tutacak şekilde çaba içerisinde olur. Bedensel aktiviteler sayesinde edinilen psikososyal davranış alışkanlıklarının ve yeteneklerinin günlük hayata transfer olabildiği spor hakkında biraz bilgi sahibi olan herkes tarafından kabul edilir. Sonuç olarak, spor yapan bireylerin iletişim becerileri olumlu yönde etkilenmekte ve bulunduğu ortama daha kolay uyum sağlamakta, böylece sosyal hayatta daha mutlu ve başarılı olmaktadır. Sporun faydalarının açığa çıkarılması için bu alanda düzenlenecek bilimsel içerikli çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaçların giderilmesinde, üniversitelerin beden eğitimi ve spor yüksekokulları bölümlerinin öncülüketmeleri gerekmektedir. Konu üzerine düzenlenecek bilimsel çalışmaların sayısı arttıkça, sporun insan yaşamındaki fonksiyonları daha verimli analiz edilebilecek ve spor ülkemizdehak ettiği yeri bulabilecektir.

6. KAYNAKLAR

Akoğuz M, 2000. İletişim becerilerinin geliştirilmesinde yaratıcı dramanın etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akvardar Y, 2005. Demiral Y, Günay T. Temel iletişim becerileri eğitimi. İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.

Aracı H, 1999. Okullarda beden eğitimi. 2. Baskı, Ankara, Bağırgan Yayınevi, s. 13.

Aracı H, 2001. Öğretmen ve öğrenciler için okullarda beden eğitimi. 2. Baskı, Ankara. Nobel Yayınları, s. 7- 8.

Aspegren K, 1999. Teaching and learning communication skills in medicine-a review with quality grading of articles. Medical Teacher, 21(6), 565-570.

Bacanlı H, 2008. Sosyal beceri eğitimi. 3. Baskı İstanbul, Asal Yayınları, s.1-136.

Berk LE, 1991. Child development. Boston, Allynand Bacon, s. 67.

Canary DJ, Brian HS, 1987. Approprlateness and effectiveness; perceptions of conflictstrategies. Human Communication Research, 14(1), 83–118.

Cengizhan C, Bilgisayar ve internet bağımlılığı. 9. Türkiye'de internet konferansı, s. 11-15, 11-13 Kasım 2003, İstanbul, Türkiye.

Ceyhan AA, 2006. An investigation of adjustment levels of turkish univeristy students with respecttoperceived communication skilllevels. Social Behaviour and Personality, 34(4), 367-379.

Cirhinlioğlu FG, 2001. Çocuk ruh sağlığı ve gelişimi. 1. Baskı, Ankara. Nobel Yayınları, s. 211.

Cunningham B, 1993. Thepre schoolyears: psychosocial development. Child Development, p. 169-182.

Cunningham MR, 1997. Personality and the structure of the nonverbal communication of emotion. Journal of Personality, 45(4), 564-584.

Cüceloğlu D, 2013. Yeniden insan insana, 47. Baskı, İstanbul, Remzi Kitabevi, s. 1-268.

Çaha Ö, 1999. Spora yaslanarak bir nefes almak. Düşünen Siyaset Dergisi, 1(2), 115-125.

Çalışkan N, 2003. Sınıf öğretmenlerinin sözel olmayan iletişim davranışlarının değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Erzurum

Çamlıyer H, 1997. Eğitim bütünlüğü içinde çocuk hareket eğitimi ve oyun. 1. Baskı, Manisa, Can Ofset, s. 40-42.

Çamlıyer H, Çamlıyer H, 2001. Eğitim bütünlüğü içerisinde çocuk hareket eğitimi ve oyun. 1. Baskı, Manisa, Emek Maatbacılık, s. 45-50.

Çetin F, Bilkay AA, Kaymak DA, 2003. Çocuklarda sosyal beceriler. 1. Baskı, İstanbul, Morpa Yayınları, s. 1-255.

Deckard K, Dunn J, Lussier G, 2002. Sibling. Relationships and social-emotional adjustment in different family contexts. Social Development, 11(4), 571-588.

Demirci EE, 2002. İletişim becerileri eğitiminin mesleki eğitim merkezine devam eden genç işçilerin iletişim becerilerini değerlendirmelerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Demircioğlu H, 2008. Geleceği planlama sürecinde anne babaların rolü. Çoluk Çocuk Aylık Anne Baba Eğitimci Dergisi, 80, 22-23.

Deniz İ, 2003. İletişim becerileri eğitiminin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin iletişimbecerisi düzeylerine etkisi. Yüksek Lisan Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dökmen Ü, 1994. İletişim çatışmaları ve empati. İstanbul, Sistem Yayıncılık, s. 76.

Dökmen Ü, 2004. İletişim çatışmaları ve empati. 1. Baskı, İstanbul, Sistem Yayıncılık, s. 28.

Egan G, 1994. Psikolojik danışmaya giriş. (Çev. F. Akkoyunlu) 1. Baskı Ankara, Form Ofset, s. 1-110.

Elkin F, 1995. Çocuk ve toplum, çocuğun toplumsallaşması, 1. Baskı, Ankara, Gündoğan Yayınları, s. 1-143.

Ergin A, 1998. Öğretim teknolojisi iletişim, Ankara, Anı Yayıncılık, s. 223.

Ergin A, Birol C, 2005. Eğitimde iletişim, 1. Baskı, Ankara, Anı Yayıncılık, s. 3.

Erinç E, 2008. Okulöncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Erkal M, 1982. Sosyolojik açıdan spor. 1. Baskı, İstanbul, Filiz Kitap Evi, s. 119.

Ersanlı K, 2005. Davranışlarımız: gelişim ve öğrenme. 1. Baskı, Samsun, Eser Ofset Matbaacılık, s. 25-40.

Ersanlı K, Balcı S, 1998. iletişim becerileri envanterinin geliştirilmesi geçerli ve güvenirlik çalışması. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 10, 7-13.

Görür D, 2001. lise öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendirmelerinin bazı değişkenler açısından, incelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, Yüksek Lisans Tezi, Adana.

Gül G, 2003. Öğrencinin benlik kavramının gelişiminde öğretmenin rolü. Yaşadıkça Eğitim Dergisi, 77, 8-11.

İlhan E, Gencer E. Çocuklarda nevrotik sorun düzeyleri ve badminton eğitimi ilişkisine yönelik bir araştırma. Kocaeli Üniversitesi 4. Raket Sporları Sempozyumu, Bildiriler Kitabı: p94–101, 11–12 Aralık 2009, Kocaeli.

İmamoğlu AF, 1992. Beden eğitimi ve sporun türk sporu üzerindeki yeri. Ankara, Eğitim Dergisi, 1 (2), 52-53.

Jones WH, Freemon JH, Goswick RA, 1981.The persistence of loneliness: self andotherdeterminent. Journal of Personality, 49(1), 27-48.

Kaya M, Özcan Ö, Kaya B, 2006. Malatya il merkezinde farklı sosyoekonomik koşullardaki iki ilköğretim okulu öğrencilerinde ruhsal uyum taraması. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 7, 157–161.

Keten M, 1993.Türkiye'de spor. 1. Baskı, Ankara, Ayyıldız Matbaası, s. 1-147.

Kılcıgil E, 1998. Sosyal çevre-spor ilişkileri. 1. Baskı, Ankara, Bağıran Yayınevi, s. 1-169.

Kılcıgil E, Bilir P, Özdinç Ö, 2roğlu K., Eroğlu B, 2009. İki farklı üniversitenin beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerilerin değerlendirilmesi, SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7(1), 19 -28.

Kılıççı Y, 2006. Okulda ruh sağlığı. 5. Baskı, İstanbul, Anı Yayıncılık, s. 1-3.

Kızılçelik S, Erjem Y, 1996. Açıklamalı sosyoloji sözlüğü 1. Baskı, İzmir, Saray K itabevi, s. 493.

Korkut F, 1996 "İletişim becerilerini değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik vegüvenirlik çalışmaları", Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 7 (2), 18.

Korkut F, 1996. İletişim becerilerini değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: güvenirlik vegeçerlik çalışmaları. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2, 18–23.

Korkut F, 2005. Yetişkinlere yönelik iletişim becerileri semineri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 28, 143-149.

Korkut F, 2011. Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma. 3. Baskı, Ankara, Anı Yayıncılık, s. 1-64.

Korkut F. Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Ankara, Anı Yayıncılık. 2011; 1-464.

Köknel Ö, 1995. Kaygıdan mutluluğa kişilik. 1. Baskı, İstanbul, Altın Kitaplar Yayınevi, s. 13.

Kuru E, Baştuğ G, 2008. Futbolcuların kişilik özellikleri ve bedenlerini algılama düzeylerinin incelenmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 6 (2), 95–101.

Melhuish E, Lambidi A, 1996. The Day careexperience: quality and child development. The child in the world of tomorrow the next generation, New York, Pergaman and Company, p. 56.

Mengütay S, 2006. Çocuklarda hareket gelişimi ve spor. 1. Baskı, İstanbul, Morpa Yayınları, s. 113.

Muratlı S, 2003. Çocuk ve spor antrenman bilimi yaklaşımıyla. 1. Baskı, Ankara, Nobel Yayınları, s. 555.

Oğuzkan AF, 2003. Eğitim terimleri sözlüğü. 1. Baskı, Ankara, Emel Matbaacılık, s. 3.

Onur B, 2000. Gelişim psikolojisi. 9. Baskı, Ankara, İmge Kitabevi, s. 1-415.

Oya T, Manalo E, Greenwood J, 2004. "The in fluence of personality and anxiety on the oral performance of Japanese speakers of English. Applied Cognitive Psychology", 18, 841-855.

Öksüz Y, 2005. "Psikolojik danışma ve rehberlikte hizmet türleri"psikolojik danışma rehberlik. 1. Baskı, İstanbul, Lisans Yayınları, s. 40.

Öz İ, 1997. Çocuk olmak çocuğun gelişim dönemleri, 1. Baskı, Ankara, Kök Yayınları, s. 13.

Özer K, 2006. İletişimsizlik becerisi. 1. Baskı, İstanbul, Sistem Yayıncılık, s. 6.

ÖzerbaşMA, Bulut M, Usta E, 2007. Öğretmen adaylarının algıladıkları iletişim becerisi düzeylerinin incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 8 (1), 123–135.

Özerkan KN, 2004. Spor Psikolojisine Giriş temel kavramlar. 1. Baskı, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, s. 1-162.

Özgit Ş,1991. İletişim becerileri konusunda verilen eğitimin iletişim çatışmalarına girmeeğilimi üzerindeki etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özgüven İ, 2005. Ailede iletişim ve yaşam. 1. Baskı, Ankara, PDREM Yayınları, s. 1-358.

Özgüven İE, 1992. Hacettepe kişilik envanteri el kitabı. 1. Baskı, Ankara, Odak Ofset Matbaacılık, s. 17-20.

Pehlivan KB, 2005. Öğretmen adaylarının iletişim becerisi algıları üzerine bir çalışma, İlköğretim-Online, 4 (2), 17–23.

Raver C, 1997. Poorchildrengainsocialcompetencefromsensitiveınteractionwithparent. Brown University Child-Adolescent Behavior Letter, 13(7), 1-2.

Razı GS, Kuzu A, Yıldız AN, Ocakçı AF, Çamkuşu Arifoğlu B, 2009. Çalışan gençlerde benlik saygısı, iletişim becerileri ve stresle baş etme. TAF Preventi ve Medicine Bulletin.; 8(1):17-26.

Şahan H, 2007. Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.

Şahin N, 2012. Elit düzeyde takım sporu ve bireysel spor yapan iki grubun iletişim becerilerinin karşılaştırılması, SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, (1) 13-16.

Şahin F, 1997. Grupla iletişim becerileri eğitiminin üniversite öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerine etkisi.. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Ankara.

Tamer K, 1998. Beden eğitimi ve oyun öğretimi. 1. Baskı, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.6-7.

Tiryaki Ş, Erdil G, Acar M, Emlek Y, 1991. Sporcu ve sporcu olmayan gençlerin kişilik özellikleri. Spor Hekimliği Dergisi. (26):19-23.

Tozoglu E, Bayraktar G, 2014. effects of sports on communication skills: a research on teachercandidates. Research on Humanities and Social Sciences, 4(2), 68-74.

Türkel Ç, 2010. İlköğretim öğrencilerinin sportif faaliyete katılım düzeyi ile sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Uslu A. 1999, Lise ve dengi okullarda eğitim gören gençlerin sosyal uyum düzeylerinin incelenmesi. Celal Bayar Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Manisa,

Watts WJ, 1979. “Deaf childrenandsomeemotionalaspects of learning”, The Volta Review, December, p. 491-500.

Worth R, 2004. Communication skills. 2. Press, Newyork, Ferguson Publishing Company, p. 3.

Yavuzer H, 2005. Çocuk psikolojisi. 28. Baskı, İstanbul, Remzi K itabeve, s. 132-262

Yavuzer H, 2011. Çocuk ve suç. 5. Baskı, İstanbul, Remzi Kitabevi, s. 18- 25.

Yetim AA, 2000. Sporun Sosyal Görünümü. Ankara, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(5), 148.

Zembat R, 2001. Unutkan Ö. Okul öncesi dönemde çocuğun sosyalleşmesinde ailenin yeri, İstanbul, Ya-Pa Yayınları.

Zıllıoğlu M, 2003. İletişim nedir? 2. Baskı, İstanbul, Cem Yayınevi, s. 291-292.

7. EKLER

İletişim Becerileri Envanteri

Açıklama: Aşağıda insan ilişkileriyle ilgili tutum ve davranış ifadeleri bulunmaktadır. **Genel olarak insanlarla iletişim kurarken nasıl davrandığınızı, neler düşündüğünüzü ve neler hissettiğinizi anlatan aşağıdaki ifadelerin** size uygunluk derecesini belirtmeniz istenmektedir. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. İfadeler, **"Her Zaman (A), Genellikle (B), Bazen (C), Nadiren (D), Hiçbir Zaman (E)"** karşılığındadır. Her ifadeye ilişkin beş seçenekten yalnız birini işaretlemeniz ve cevapsız bırakmamanız gerekmektedir. Lütfen her ifadeyi cevaplayınız.

Elde edilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacaktır. Envanterin doldurulmasında gerekli özeni göstereceğinizi umar, katkılarınız için teşekkür ederim.

1. İnsanları anlamaya çalışırım.
2. İletişimde bulunduğum insanlardan gelen öğüt ve önerileri içtenlikle dinlerim.
3. Düşüncelerimi başkalarına tam olarak iletmekte zorluk çekmem.
4. Konuşurken, etkili bir göz iletişimi kurabilirim.
5. Genelde eleştirilmekten hoşlanmam.
6. Dikkatimi karşımdakinin ilgi alanı üzerinde toplayabilirim.
7. Kişilerin, anlatmak istediklerini dinlemek için yeterince zaman ayırırım.
8. Karşımdaki kişiye genellikle söz hakkı vermek istemem.
9. Karşımdaki kişiyi dinlerken hayal kurarım.
10. Başkaları konuşurken sabırlı olur, onların sözünü kesmem.
11. İnsanları dinlerken sıkıldığımı hissederim.
12. Eleştirilerimi karşımdaki kişiyi incitmeden iletirim.
13. Konuşurken ilk adımı atmaktan çekinmem.
14. Konuşurken açık, sade ve düzgün cümleler kurarım.
15. Karşımdaki kişiyle aynı görüşü paylaşmazsam bile fikirlerine saygı duyarım.
16. İletişimde bulunduğum kişinin yüzüne baktığım halde sözlerini dinlemediğim olur.
17. Karşımdaki kişinin konuşmaya ve dinlenmeye istekli olup olmadığını anlamaya çalışırım.
18. Yanlış tutum ve davranışlarımın kolaylıkla kabul ederim.

19. Dinlediğim kişiyi daha iyi anlamak için sorular yöneltirim.
20. Dinleyenim anlamaz göründüğünde, iletmek istediklerimi tekrarlar, yeni kelimelerle ifade eder, özetlerim.
21. İnsanlarla görüşürken, bilerek onları rahatlatacak şeyler yaparım.
22. Dinlerken, karşımdaki kişinin sözünü kesmemeye özen gösteririm.
23. Küs olduğum birisiyle barışmak istediğimde ilk adımı atmaktan çekinmem.
24. Karşımdaki kişinin duygu ve düşünceleri bana ters düşse bile yargılamam.
25. Ses tonumu konunun özelliğine göre ayarlayabilirim.
26. Genellikle insanlara güvenirim.
27. İletişim kurduğum kişinin karşı cinsten olmasından rahatsızlık duymam.
28. Başkalarını dinlemek mecburiyetinde olmadığımı düşünürüm.
29. Özür dilemek bana zor gelir.
30. Tartışma sonunda, savunduğum düşüncelerin yanlış olduğunu kabul edebilirim.
31. Konuşurken sözümün kesilmesinden rahatsız olurum.
32. İnsanları kontrol etmeye ve istediğim kalıba sokmaya çalışırım.
33. İletişim kurduğum kişinin tutumundan daha çok sorununu anlamaya çalışırım.
34. Çevremdekiler, insanlara karşı ilgisiz kaldığım kanısındalar.
35. Çoğunlukla duygularımdan emin olamıyorum.
36. İletişim kurduğum kimse tarafından anlaşılmaktan mutluluk duyarım.
37. Başkaları ile ilişkilerimi bozacak çıkışlar yapabilirim.
38. Karşımdaki kişiye güvenmek beni mutlu eder.
39. Her insanı olumlu beklentilerle karşılarım.
40. İletişim kurduğum kimselerden bir şeyler verdiğimi hissederim.
41. İnsanlara cevaplamada zorlanacakları ani sorular yöneltmem.
42. Beni rahatsız eden duygularımı iletmekte sıkıntı çekmem.
43. Öneride bulunduğum kişinin öneriye açık olup olmadığına dikkat ederim.
44. İletişim kurduğum insanlar tarafından anlaşıldığımı hissederim.
45. Kendimi karşımdaki kişinin yerine koyarak,duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım.

EK-C:

Kişisel Bilgi Formu;

1) **Cinsiyetiniz** ( ) Erkek ( ) Kadın
2) **Okulun türü** ( ) Anadolu Lisesi ( ) Meslek Lisesi ( ) İmam Hatip Lisesi ( ) Spor Lisesi

3) **Sınıfı** ( ) 9. Sınıf ( ) 10.Sınıf ( ) 11.Sınıf ( ) 12.Sınıf

4) **Aktif ve düzenli olarak spor yapıyor musunuz**? ( ) Evet ( ) Hayır **(Evet ise 5.6. soruları cevaplayınız)**

5) **Spor branşınız**?……..

6) **Haftada kaç saat yapıyorsunuz**? ……..

7) **Aile yapısı** ( ) Çekirdek aile ( ) Geniş aile ( ) Parçalanmış aile

8) **Kardeş sayısı** (Kendiniz dahil)……..

9) **Ailenizin aylık geliri** ( )1500 TL ve altı ( )1501-3000 TL arası ( ) 3000-4500 TL arası ( ) 4501 TL ve üzeri

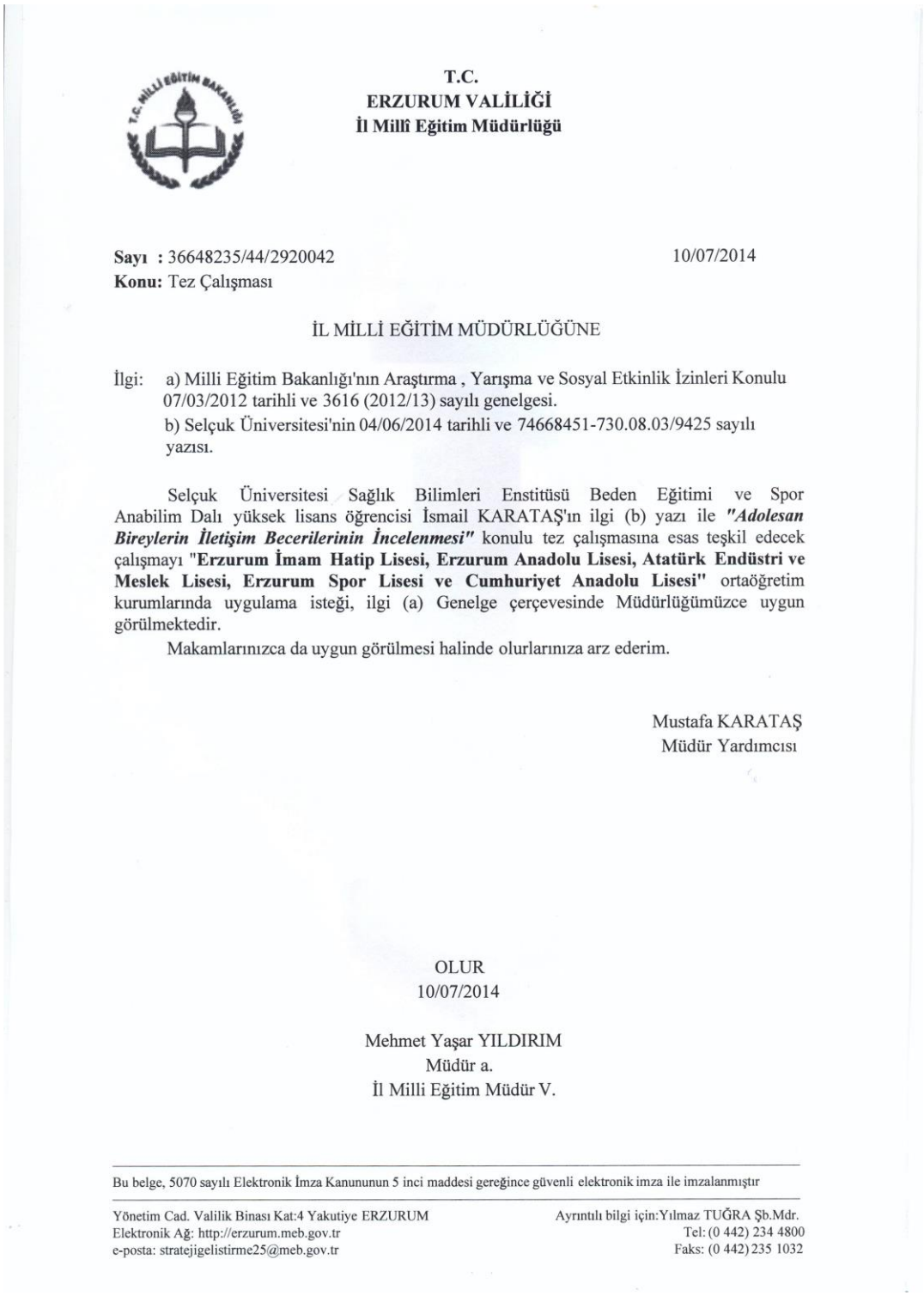
10) **Babanızın eğitim durumu** ( )İlköğretim ( )Lise ( )Üniversite

11) **Annenizin eğitim durumu** ( )İlköğretim ( )Lise ( )Üniversite

12) **Baba** ( ) Sağ ( ) Ölü **Anne** ( ) Sağ ( ) Ölü

EK-D:

İzin Belgesi ;

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 36648235/44/2920042 10/07/2014
Konu: Tez Çalışması

İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: a) Milli Eğitim Bakanlığı'nın Araştırma , Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Konulu 07/03/2012 tarihli ve 3616 (2012/13) sayılı genelgesi.
b) Selçuk Üniversitesi'nin 04/06/2014 tarihli ve 74668451-730.08.03/9425 sayılı yazısı.

Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi İsmail KARATAŞ'ın ilgi (b) yazı ile ***"Adolesan Bireylerin İletişim Becerilerinin İncelenmesi"*** konulu tez çalışmasına esas teşkil edecek çalışmayı **"Erzurum İmam Hatip Lisesi, Erzurum Anadolu Lisesi, Atatürk Endüstri ve Meslek Lisesi, Erzurum Spor Lisesi ve Cumhuriyet Anadolu Lisesi"** ortaöğretim kurumlarında uygulama isteği, ilgi (a) Genelge çerçevesinde Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Mustafa KARATAŞ
Müdür Yardımcısı

OLUR
10/07/2014

Mehmet Yaşar YILDIRIM
Müdür a.
İl Milli Eğitim Müdür V.

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM
Elektronik Ağ: http://erzurum.meb.gov.tr
e-posta: stratejigelistirme25@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için:Yılmaz TUĞRA Şb.Mdr.
Tel: (0 442) 234 4800
Faks: (0 442) 235 1032

8. ÖZGEÇMİŞ

1981 Erzurum Merkez doğumludur. İlkokulu Mareşal Fevzi Çakmak İlkokulunda bitirdikten sonra, Ortaokul ve Lise öğrenimini İmam Hatip Lisesinde tamamladı. 2001 yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümüne girdi.2005 yılında mezun olduktan sonra, 2006-2007 Eğitim Öğretim Yılında Erzurum Köprüköy İlçesi Emre İlköğretim Okulunda göreve başladı. Bir dönem görev yaptıktan sonra Erzurum Merkez Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu Ortaokuluna geçti. Aynı okulda2014-2015 Eğitim Öğretim Yılında idareci olarak göreve başladı ve halen daha görevine devam etmektedir. Mesleğinde dokuzuncu Eğitim Öğretim Yılını icra etmektedir.

İlköğretim sekizinci sınıfta Beden Eğitimi Öğretmeni sayesinde Güreş Sporuyla tanıştı, lise öğrenimini bitirene kadar okulu adına okullar arası güreş müsabakalarında görev aldı. Üniversiteye girdikten sonrada sağlık amaçlı spor hayatını sürdürmektedir.